

מהדורה מורחבת
מיוחד לפורים

קונטרס

הבינני

פרשת
תצוה - זכור
תש"פ

שנה ב' חוברת כ"ג

שיעורי

הרב שמעון שפיצער שליטיא
הנלמדים בבית המדרש בית אהרן'
רח' פחד יצחק 5, ביתר עילית ת"ו

הבינני

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטיא

A PROJECT OF

שמעו ותחי נפשכם!!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש
הנאמרים מדי יום ביזמו בכל מקצועות התורה
והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב

קול הבינני

בארה"ב

718-686-8300

ארץ ישראל

072-257-7726

להצטרף לקבלת השיעורים או החוברות

באימייל ולשלוח הערות:

info@lomdoschasisidus.com

H0722577726@gmail.com

347.351.2400 / 053.311.0743

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטיא

מפתח הענינים:

מדור אמונה ובטחון – פתיחת בעל חובת הלבבות לשער הבטחון שיעור מ"א

עשיית השתדלות ולא היפוש עצות ותחבולות

ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות \ דרך המלך כנגד דרכים עקלקלות \ טבעו של אדם לברוח \ מודים אנחנו על כל טיפה וטיפה \ זהירות מדרך עקלתון \ מה לך דוחף את העגלה ? \ המיר כבודו בלא יועיל \ תחילת נפילה ניסה \ בריחה מקורה בחוסר בטחון \ נדידה למרחקים על-פי רצון ה' \ פתרון אמיתי כנגד פתרון של בריחה \ בישיבתו של מקום \ שלא יהא לבך חלוק על המקום \ כצפור נודד על גג \ קשוט עצמך \ שום דבר אינו תלוי במקום \ אם לא יועיל זיק \ ויאבק מלאך עמו שלא יוכל לברוח \ מי חכם וישמר אלה \ השתדלות מועילה \ עד אנה אשית עצות בנפשי \

יום שני פרשת תצוה – ו' אדר ה'תש"פ

רווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר

ביאור טענת אסתר \ ביאור תשובת מרדכי \ לך כנוס את כל היהודים \ נס בתוך מהלכי הטבע \ גלגולה של ישועה \ מבלעדי עוזך ועזרתך אין עזרה וישועה \ אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי \ הקב"ה אינו זקוק לכתובות של עשירים \ מפני מה הדגים נבלעים מצד ראשם ? \ תפילת יתומה \ רחמנא היכי יתיב ? \ ישועה ממקום אחר \

יום שלישי פרשת תצוה – ז' אדר ה'תש"פ

הדרך להתעלות מעל הזמן על-ידי קריאת המגילה

צירוף נשים למנין עשרה \ צורת מסירת תורה זו על-ידי עשרה דוקא \ מאן מלך מלכו של עולם \ צמצום הזמן מקור ההסתר \ הסיפור השלם משנה את התמונה \ הזמן זו אבל הקב"ה אינו זו \ גם זו לטובה \ הודאה בטרם באה הישועה \ וראית את אחורי \ חיבור העבר והעתיד עם ההווה \ מגילתו הפרטית של כל אחד \

יום רביעי פרשת תצוה – ח' אדר ה'תש"פ

שמחה אמיתית הבאה מתוך אמונה ובטחון

הכנעת הקליפה על-ידי השמחה \ שורש מהות השמחה הוא אמונה ובטחון \ עדות

היא לבעלי הבטחון \ אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה \ שמחה אינה מצוה אלא תוצאה \ וביום שמחתכם – אלו השבתות \ משתה ושמחה לאחר כל עבודת היום \ ואהבת את ה' אלוֹקֶיךָ \ אפילו הוא נוטל את נפשך \ צדיק ורע לו כיצד ? \ התעלות הצדיק על-ידי איבוד המדרגות \ זכרתי ימים מקדם \ הסוד לאריכות ימים \ אם כבנים אם כעבדים \ שברי לוחות מונחים בארון \ מתי יבוא לידי ואקיימנו \

ארבעה חשבונות של שמחה

נעילת הסנדל בפורים \ שמחה - כרצון הבורא \ בשמחה פועלים ישועות \ זדונות נהפכים לזכויות \ שמחת הנס המלוּבש בטבע \

מדור שבת קודש – צפרא דשבתא

הפיוט ברוך ד' יום יום, פירושו וסגולתו

כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה \ גילוי שכינה בגלות המר \ בכל צרתם לו צר \ לא יטוש ה' את עמו \ המלך אסור בבית האסורים \ גילוי בתוך ההסתר \ אפילו בשעה שהבנים משחיתים \ אלמלי שמרו שבת אחת מיד היו נגאלים \ יציאה מן הגלות \ סגולה לישועה ופדיון \ האב שאינו נותן מנוח לבנו \ ישועה ופדיון שלא כדרך הטבע

מדור הילולא דצדיקיא

הרה"ק רבי נפתלי צבי בהרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א

מה הוא גומל חסד אף אתה גומל חסד \ ראה נא מי הוא המדבר סרה \ אור כגיבור חלציו למען אחיו מישראל \ תחנונים ידבר רש \ כמלאך מן השמים הופיע באמצע הלילה \ להוציא טינה מלבו \ אפילו נוטל את ממונך \ פדיון שבויים ביום שמחת לבו \ אוהב שלום ורודף שלום – גאון בחסד \ נותן חיים למרי נפש \ אפילו נוטל את נפשך \ כוס ישועות אשא \ גדולים צדיקים במיתתן \

טעמו וראו כי טוב ה'

מתחילים מסכת שבת

שמחים אנו להודיע שמתחילים

מסכת שבת

במסגרת דף היומי

ביום ראשון הבעל"ט

בשטיבלאך בבית מדרש המרכזי (חדר ב')

קרית צאנז ירושלים עיה"ק

רחוב דברי חיים 4

מפי המג"ש הרב שמעון שפיצער שליט"א

כל ימי השבוע מיום ראשון עד יום חמישי

בשעה 6:00 בערב

אם לא עכשיו אימתני?!

לזכות אליעזר בן פייגא ומשפחתו

לע"נ האה"ח אסתר איטה בת ר' צבי הירש ע"ה
נדבת נכדה ידידנו מחברי 'ועד הפועלי' הר"ר בניהו שטרנהל הי"ו

לע"נ הרה"ח ר' יעקב ב"ר חנוך העניך ז"ל
אביו של ידידנו הר"ר שלום פוטש הי"ו

החתן שמעון בן דבורה רייזל והכלה גיטל בת בת שבע
נדבת אביו הר"ר משה בוקשפן הי"ו

מדור אמונה ובטחון – פתיחת בעל חובת הלבבות לשער הבטחון שיעור מ"א עשיית השתדלות ולא חיפוש עצות ותחבולות

שמשתמשים בהן בני אדם כאשר דרך המלך סגורה וחתומה. ועל זה ייסד הרה"ק מאפטא בתפילתו, שאנו יודעים שאין לנו להשתמש בעצות ותחבולות, הלא הן דרכים עקלקלות, כי הן לא יועילו לנו. עלינו להשתמש אך ורק בדרך המלך הנקראת "השתדלות".

ונבאר בדרך משל: יהודי אחד שם את פעמיו במוצאי שבת לעבר בית מדרשו, כאשר הודיעו מראש שתיערך שם סעודת מלוה מלכה כיד המלך. בהגיעו אל הפתח, מצא עומד שם שומר המודיע שהכניסה היום מותנית בתשלום של עשרים דולר לכיסוי ההוצאות המרובות. מיד עלה לו חמתו בראשו וצעק: איך זה שתאסור עלי הכניסה לבית מדרשי? השומר חייך קלות ואמר לו: יכול אתה לצעוק מעתה ועד עולם, אבל היום לא תוכל להכנס מבלי שתשלם עשרים דולר טבין ותקילין.

היהודי שמע ונהרה התפשטה על פניו: עוד אראה לך שאני בפנים! תמשיך

ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות

בתפילתו של הרה"ק רבי מאיר מאפטא זיע"א: רבון העולמים נדעתי כי הנני קניך לבד פחמר קיני יוצר. ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולתמוך נפשי, מפלעתי עך ועזרתך אין עזרה וישועה.

עצות ותחבולות, הן דרכים עקלקלות שמחפש האדם כדי להתחמק מאיזה מצב שנקלע אליו, וכמו "בתחבולות תעשה לך מלחמה" (משלי כד, ו) שפירושו, שעל האדם למצוא דרכים שונות ומשונות כדי לנצח בהן את יצרו¹. מצד שני ישנו מושג שנקרא "השתדלות", והוא הדרך הישרה, דרך המלך, שעל ידה באים בדרך כלל אל המטרה.

דרך המלך כנגד דרכים עקלקלות

אמור מעתה: השתדלות היא דרך המלך, ועצות ותחבולות הן דרכים עקלקלות

¹ ראה ספר 'פלא יועץ' אות ת – תחבולות.

לחפש תדיר היאך יוכל להתחמק מדרך המלך אשר טומנת בחובה חובות וזכויות, איך יוכל להשיג יותר בזול, איך יוכל להשיג בחינם, איך יוכל לעבוד בשחור ולרשום את התלושים על-שם אשתו, איך יוכל להקיף את כל הנחש המפותל של המכוניות הממתינות בפקק, וכן הלאה. מקור טבע זה הוא בחוסר הכנעה, אבל לענייננו, עלינו להבין את החילוק בין "השתדלות" ל"עצות ותחבולות" ולהפריד ביניהם כי לא קרבו זה אל זה.

מודים אנהנו על כל טיפה וטיפה

אמנם צריך להדגיש כי אין כוונת דברינו בשיעור זה לומר כי מי שלא הגיע לשלימות פסגת המדרגה לא יזכה לכלום, ח"ו! הרי מקובלים אנו מפי ספרים ומפי סופרים כי כל פסיעה ופסיעה לצד הנכון חשוב מאוד אצל הקב"ה, כל מחשבה, כל דיבור, כל התחזקות וק"ו בן בנו של ק"ו מעשה ממש לכיוון שלימות הביטחון פועל פעולות גדולות בכל הבריאה – לפי ערך ההתחזקות - ומביא שפע רב למתחזק עצמו, ואפשר לכל העולם כולו! אלא כל דברינו אמורים להגדיר הדרך הנכון שנוכל כולנו להתקדם לעברה, לדעת מה יעשה יהודי אמיתי כאשר יעלה על דרך המלך להתקרב אליו, וברוח זו נאמרו הדברים.

זהירות מדרך עקלתון

בעסקנו בדברי רבינו בעל "חובת הלבבות" על אודות מי שלא מצא את פרנסתו במקומו והרים את רגליו לנדוד למרחקים, עלינו לדעת שיתכן מאוד שאיש זה עשה מעשה שאין לו שום שייכות

לעמוד כאן על משמרתך, אך אני אסב על השולחן בפנים על אפך ועל חמתך. מיד הלך האיש להשיג מפתח של דלת המטבח, ומשנודע לו שכבר החליפו את המנעול והמפתח שהשיג שווה כקליפת השום, התאזר בגבורה, קפץ מעל הגדר שאחורי המקווה, נכנס למקווה, מן המקווה קפץ למטבח מבעד לחלון, מן המטבח נכנס לבית המדרש והתיישב ליד השולחן. ושם ביושבו ליד השולחן, הרגיש סיפוק עצום על שהצליח לחמוק לבית המדרש בדרך לא דרך על אפו ועל חמתו של שומר הפתח.

הא לנו דוגמא לאדם המשתמש בעצות ותחבולות ומרגיש מכך תענוג עצום, תענוג שמקורו בחולי-רע. הלא בקל היה האיש יכול להכנס דרך הפתח כבן מלך, אבל אז הרי היה צריך להוציא מכיסו עשרים דולר, ולזה לא היה מוכן להסכים. לכן העדיף להתייגע קשות כדי להתחמק בדרך עקלקלה, ועכשיו כל בגדיו מלוכלים... העיקר שלא להוציא מכיסו עשרים דולר.

טבעו של אדם לברוח

חובה עלינו לעשות סדר בדברים ולהבין שכל השאלות שאנשים שואלים בענין ההשתדלות לפרנסה, כגון כמה צריך להשתדל, נכונות רק כל זמן המדובר הוא ללכת בדרך המלך, אבל כאשר האדם מבקש ללכת בדרך עקלקלה, אין זה שייך כלל לריבוי השתדלות, אלא נקרא בשם "עצות ותחבולות", ונובע ממה שאינו רוצה לעשות את המוטל עליו, אלא רוצה לבחור בדרך קלה אשר תחילתה מתוק וסופה מר.

מה נעשה וכך הוא טבעו של אדם

והסיבה לכל זה, מפני שכל נסיעתם לארץ רחוקה היתה כדי לברוח ממצבם, ובריחה מן המצב אין לה שום שייכות להשתדלות, אלא נחשבת כעצה ותחבולה והיא ללא הועיל.

מה לך דוחף את העגלה?

ויש להדגיש שוב את מה שכבר הדגשנו בשיעור הקודם (שיעור מ'), שכלל זה נוגע לא רק לפרנסת ממון, אלא גם לכל צרכי האדם הרוחניים והגשמיים, כגון להצליח בלימוד או לזכות לנפש בריאה ומיושבת וכדומה, ועל כולם לימדנו רבינו בעל חובת הלבבות, שאם ברח האדם ממקומו כדי להשיג במקום אחר, עזב בכך את אלוקיו וסמך על עצמו שיוכל בכוח עצותיו ותחבולותיו להשיג את מה שלבו חפץ.

הלא כבר למדנו וראינו בכל ספרי החסידות, שעל האדם להרגיל את עצמו לחשוב בכל עת שהוא כשלעצמו אינו יכול להשיג כלום ורק עם ה' יוכל להתעלות לגבהים רמים, וכמו שייסד הרה"ק מאפטא בתפילתו. אולם עדיין יש להבין מדוע גם אנשים המבינים זאת, חוזרים פעם אחר פעם ונופלים בזה, וכאשר רואים שהצורך שלהם לא הגיע אליהם, וכבר עבר יום או שבוע או חודש מאז שנשאו את לבם בתפילה לה', הם חוזרים ומנסים לפעול בעצות ותחבולות כדי להשיגו.

והתשובה לזה היא כאמור לעיל, כי ההליכה בדרך המלך קשה יותר בשעת מעשה. אמנם לאחר מכן היא קלה ונוחה ומוליכה אל המטרה ברוב אושר וכבוד, אבל

להשתדלות. אין פירושו שהרבה בעשיית השתדלות יותר מדי, אלא פירושו שלא עשה השתדלות כלל וכלל.

והיינו כי בראות איש זה שלא השיג את פרנסתו במקומו, תחת אשר ילך בדרך המלך ויקום לעשות חשבון בנפשו לראות מה לא עשה נכונה עד כה ולברר מהי שליחותו בעולם, בחר להרים את רגליו ולנוס למקום אחר כדי להשיג את פרנסתו בדרך עקלתון. וכל זה מפני שהדרך הראשונה שהיא דרך המלך, קשה לביצוע, שהרי היא דורשת הכנעה גדולה ועבודת הנפש מרובה. קל בהרבה להאשים את יוקר המחיה ואת זה שאין מעבידו רוצה להוסיף לו במשכורתו, ואז לברוח למקום אחר שם לא יהיו לו קשיים אלו.

היות שכך היא טבעו של אדם שלא לעשות את המוטל עליו, בדומה לאותו איש שלא רצה להוציא מכיסו עשרים דולר, על כן אומר רבינו בעל "חובת הלבבות" למי שנודד למרחקים להשיג את פרנסתו: לאן אתה הולך? דע לך שאין אתה מתקרב כלל אל פרנסתך. בזה שאתה נודד למרחקים, אתה הורס את ביתך לחינם. מדמה אתה שבגלל התאמצותך אתה מרוויח יותר, אבל באמת אינו כן, ואילו היית נשאר בעירך, הייתי מקבל אותו דבר או אפילו יותר.

ואכן פעמים הרבה נוכל לראות בני אדם שלאחר כמה שנים שהיו בארץ רחוקה עבור פרנסתם, חזרו כלעומת שבאו, והגיעו למסקנא שיכולים לקבל את כל צרכי פרנסת בעירם ובמקומם ומבלי לשלם את כל המחיר יקר שנאלצו לשלם בהיות במרחקים.

לשינוי המצב, כי אז אין הרמת הטלפון באה מצד עשיית רצון ה', אלא מצד רצונו העצמי להרגיע את עצמו, כי יותר קל לו לאדם לעשות איזה מעשה הגם שהוא ללא הועיל וליתן לעצמו הרגשה שמהו מתקדם, מלשבת בחוסר מעש ולחשוב שהקב"ה רוצה ממנו שיתחזק יותר באמונה ובטחון.

וכבר אפשר שמן השמים רוצים דבר זה גופא, שילמד האדם שלא להבהל ממה שחלפה עוד שנה, ושלא יפנה מחמת כן שמאלה, אלא ימשיך ללכת בדרך הנכונה על-ידי חיזוק הלב באמונה ובטחון, ורק על-ידי-זה להרגיע את עצמו ולא על-ידי עצות ותחבולות.

ואדרבה, ברובא דרובא מן המקרים מתגלה שאותה פעולה שנקטו בה בעת מצוקה, לא החישה את הישועה, אלא הישועה באה בדרך בלתי צפויה כלל, וכגון מחמת איזו הצעה שהוצעה לפני שנתיים ימים ולפתע חזרה והשכימה לפתחם.

עלינו לבדוק היטב לפני כל פעולה שאנו עושים, האם אנו עושים אותה כדי לעשות רצון ה', או שאנו עושים אותה כדי לעשות עצות ותחבולות.

תחילת נפילה ניסה

הנה קהילות קהילות רבות יש בישראל, ומצוי הרבה שאחד מבני הקהילה אינו מוצא את מקומו בקהילתו אשר נולד בה, ולכן הוא יוצא לחפש לו מקום אחר. ואם כי בשנים האחרונות נתמעטה מציאות זו, הרי זה רק בגלל שרבים מבני האדם אינם מחוברים היום בפנימיותם לדרך הסלולה

בשעת מעשה צריך להתאמץ בה יותר. זה שרואים בן אדם הזקוק למשהו ומרבה להתקשר לאנשים שונים ומנסה לדחוף יותר בחוזק את העגלה כדי להשיג את צרכו, אינו נובע בדרך כלל מתוך מחשבה שעליו להשתדל יותר על-פי רצון ה' (אם כי גם דבר זה אפשרי, וכגון מי שסובל ממידת העצלות, ורצון ה' שיקום ויתאמץ יותר, אבל ברוב רובם של בני אדם אינו כן), אלא מתוך בחירה ללכת בדרך הקלה והעקלקלה.

שישאל האדם את עצמו האם כבר ממלא את כל התפקידים שעליו למלאות בסדר יומו, עד שכבר הגיע למסקנא שעליו לדחוף בכל כוחו, אשר דברים אלו כשלעצמם ספק גדול יש בהם אפילו באופן מעשי אם יועילו.

המיר כבודו בלא יועיל

ניקח דוגמא: איש אחד שבתו הגיעה לפרקה, עשה ככל אשר לאל ידו (לפי דעתו) כדי למצוא לה זיווג. יום אחד הוא מתבונן במצבו ועיניו נחשכים: "הלא כבר דיברתי עם כל השדכנים, וכבר נסעתי בשנה שעברה בכ"א אדר אל הרבי ר' אלימלך, והנה חלפה עברה לה כמעט שנה תמימה ועדיין לא התקדם כלום". ומה הוא עושה? במקום לקיים מאמר חז"ל (ברכות ה, א) הרוואה יסורים באים עליו יפשפש במעשיו, הוא בוחר להרים עוד טלפון לשדכן...

אכן, לא נכחיש שפעמים הרבה תהיה הרמת טלפון זה בכלל השתדלות, אבל לפעמים לא תהיה זאת אפילו בכלל השתדלות, והיינו כאשר בגלל מצוקתו הוא רץ אל הטלפון כדי להרגיש שעשה דבר מה

ברייתא מקורה בחוסר בוטחון

מי שבורח ממצב מסויים ברצותו לשנות את המצב הקיים, מגלה בדעתו שהוא סבור שהמשא ומתן שלו הוא רק עם בני אדם ולא עם הקב"ה ואשר על כן הוא חושב שהוא יכול להתחמק מן המצב בכוחות עצמו. ואם הוא יודע שהמשא ומתן שלו הוא עם הקב"ה, ואעפ"כ הוא בורח ממצבו, הלא כי אז פשעו גדול יותר, שהרי הוא מגלה אז בדעתו שהוא חושב שהוא יכול להשיג את צרכיו בדרך קלה יותר.

"וכי סבור אתה שאני מחוייב ללמוד שעות רצופות ולהתפלל כל יום במנין כדי להשיג את פרנסתי?! לא, אני יכול להסתדר בלי כל אלה, והרי מכיר אני אנשים הרבה שאינם מתפללים במנין ויש להם פרנסה בשפע! אף אני אעשה כל מיני עצות ותחבולות עד שתהיה לי פרנסה ואחסוך לעצמי את כל הטרחה הנמצאת בהליכה בדרך המלך.

כן הוא הדבר לענין תלמיד שאינו מצליח בישיבתו ומבקש לעבור לישיבה אחרת. הרבה פעמים הסיבה שלא הצליח בישיבתו היא בגלל שיש לו איזה דבר המעכב אותו מלהצליח, ואם כן מה יועיל לו בברחו לישיבה אחרת? מזה שהוא בורח לישיבה אחרת, הוא מגלה בדעתו שהוא חושב שהאנשים מסביבו אשמים, והרי אין הדבר כן, אלא עסק הוא שיש לו בינו לבין קונו, וכיון שכן, איך יעז לומר להקב"ה שרצונו להסתדר לברו בעצות ותחבולות מבלי לעשות חשבון בנפשו אשר זהו דרך המלך.

של המקום בה הם שייכים, ולכן לא אכפת להם היכן הם נמצאים, אך עכ"פ ביסודו הדבר מצוי, וישנם הרוצים להחליף חסידות בחסידות או קהילה בקהילה.

גם כאן עלינו לדעת, שהגם שיתכן שמדובר בדבר אמיתי, ברובא דרובא מן המקרים אינו כן, אלא הדבר נובע מחיפוש עצות ותחבולות. ובזאת תבחנו, כי רבים מן האנשים אשר עוברים ממקום אחד למקום אחר, אף במקום השני לא יחזיקו זמן רב אלא יחפשו לעצמם מקום שלישי ורביעי וחמישי.

אין אנו מדברים על מי שלא היה שייך לשום מקום ויצא לחפש לעצמו מקום ודרך להתחבר אליה, כי הוא אדרבא, הלא הוא מחפש לעלות ולהתעלות ואשרי חלקו. אבל מי שכבר היה לו מקום סלול, וגזר אומר להחליף מקום במקום, נמצא בסכנה גדולה, והסכנה היא מה שרבינו בעל חובת הלבבות מגלה לנו, שאינו הולך לשם מפני שהוא רוצה לעשות השתדלות על-פי רצון ה', אלא מפני שהוא מחפש עצות ותחבולות.

"לא קיבלתם את בני למוסד שלכם מפני שלא חתמתי על התקנות שלכם?! הראה לכם! אינני זקוק לכם יותר! אלך לי למקום אחר יותר זול..." מדוע ברכת? כי היה לך קשה לשלם את המחיר! דע לך שלא עשית השתדלות אלא עצות ותחבולות, כי זהו הכלל: כל אימת שהאדם בורח, הוא עושה את ההיפך מן ההשתדלות. בהשתדלות אין האדם בורח, אלא הולך לקראת תכלית.

שרצון ה' הוא שיעבור למקום אחר. אבל היות שבדרך כלל נוטה האדם הפשוט לנקוט בעשיית עצות ותחבולות בטרם יחשוב מה רצון ה', לכן אנו זקוקים לרבינו בעל חובת הלבבות שיבוא ויאמר לנו: עצרו! בדקו היטב מפני מה אתם רוצים לעקור ממקומכם!

פתרון אמיתי כנגד פתרון של בריחה

ניקה שוב את הדוגמא מתלמיד הישיבה: התלמיד מגיע מלא טענות ומענות על צוות הישיבה, ומתלונן מבוקר ועד ערב להוריו באמרו להם: ישיבה זו לאו ישיבה גרועה היא, אלא כלל איננה ראויה להקרא בשם ישיבה, שהרי כל מטרתה להרוס את נפשות הבחורים...

הולכים ההורים לברר מעט על הישיבה ולתהות על קנקנה, והנה מגלים שהתלמידים ההולכים בתלם ועושים את מה שצריך לעשות, לא זו בלבד שאינם כועסים על צוות הישיבה, אלא אף אומרים 'תודה' באשר גם כשיש להם איזה קושי או מועקה על לבם יש להם עם מי לדבר, ורק התכשיט שלהם מלא טענות כרימון מפני שאינו הולך בתלם.

הולכים הם לברר מדוע אין בנם הולך בתלם, והנה מגלים גלגולם של דברים: בנם ניצב זה זמן רב בפני נסיון קשה של קימה באיחור ואינו מצליח לעמוד בנסיונו, ומחמת כן הוא מופיע כל יום בשעה 10:45 בלבד להיכל הישיבה. ואם לענין התפילה כבר התפשר צוות הישיבה עמו, אבל את החברותא שלו, שהיה אחד מטובי הלומדים, הפסיד, כי החברותא לא הסכים לישיב בדר

אמנם כן, בוודאי יתכן שיראו לו מן השמים שעליו לעבור לישיבה אחרת, ואז יהיה זה הדבר הנכון לעשותו. אבל על-פי סדר הדברים, יצטרך לעצור תחילה ולהתבונן מה עליו לתקן ולא לברוח. וזאת עלינו לזכור כפי שהוזכר מקודם, שנפש האדם מחפשת תמיד לעשות תחילה עצות ותחבולות, ולכן צריך להיות ער לכך ולזכור שעצות ותחבולות לעולם לא יוכלו להועיל. הדבר היחיד שיוכל להועיל הוא ללכת עם התוכנית של הקב"ה למרות כל הקשיים שבה.

נדירה למרחקים על-פי רצון ה'

ושוב ייאמר שבוודאי יתכן שעל האדם לעבור למקום אחר על-פי רצון ה', וכפי שעשו כמה וכמה צדיקים, וכמו שמסופר על הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זיע"א שעזב את רבו הרה"ק רבי משה מקאזניץ זיע"א ועבר לפרשיסחא. אבל אף הוא לא מפני שביקש לעצמו עצות ותחבולות לברוח מקאזניץ עשה כן, אלא מפני שהבין שכך הוא רצון הבורא שילך לפרשיסחא. והגם שהיה לו קשה לקום ממקומו ולעבור למקום אחר, בבחינת לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, עם כל זה עשה כן כדי לקיים רצון ה'. ואע"פ שנענש בשיכול בניס ר"ל מחמת כן כידוע, לא התחרט כלל על מה שעשה, כי לאחר שידע שזהו האמת עבורו, ראה ממילא את כל השאר כעל נסיונות הבאים לנסותו לראות היעשה את המוטל עליו אם לאו.

והאמת שלא רק מי שהגיע למדרגת ה'חידושי הרי"ם' מותר לו לעבור למקום אחר, אלא גם האדם הפשוט יתכן שיבין

קשים יותר ומורידים שם יותר על שמירת הזמן.

בישיבה זו בה אנו נמצאים, הקב"ה מבטיח לנו שיממן לנו את כל צרכינו מאל"ף ועד תי"ו וישא על חשבוננו את כל צאצאינו. ומכיון שכך, עלינו לקיים בהקפדה גדולה את כל התנאים שהוא מציב בפנינו כמו גם לחשב היטב את שמירת הזמן שלנו. ושמירת הזמן תהיה על הכל, גם על קטורת בציבור וגם על קרבנות וקדיש שלאחריהן, וגם על מלאכת הכפיים שלנו. מי שמאחר לעבודתו או מדבר מבלה את זמנו באמצע עבודתו ואינו עושה את מלאכתו נאמנה, מנכים לו שמירת הזמן. **איך בכך חכמות!**

ולכן מי שרואה שאינו מקבל את כל צרכיו, תחת אשר ירגז על הראש כולל הלא הוא הקב"ה בכבודו ובעצמו, ומחמת כן יבעט ולא יגיע חודשיים תמימים לכולל, יבוא אל הראש-כולל וידבר עמו ויבטיח לו שמעתה ואילך ישתדל לשמור את הזמנים כפי התנאים שהתנו עמו ואז ייטב לו.

אנשים מסבכים את עצמם מפני שקשה להם לבוא אל הראש-כולל בהכנעה וענווה ולומר בפה מלא: "אבל אשמים אנחנו כי לא שמרנו על זמנינו". מעדיפים הם לברוח ולצאת לחפש עצות ותחבולות אחרות איך לפרנס את בני ביתם, ואז הם יוצאים מוכים וחבולים ואינם יודעים על מה ולמה.

צאו וראו כמה סיפורים מתגלגלים מידי חודש בחדשו על בני אדם שלא מצאו זיווג לבתם, ונאלצו לעבור דרך קשה וארוכה, עד שהגיעו למסקנא שעליהם

כל יום מתחילת הסדר עד 10:45 והלך לו לחפש בחור אחר ללמוד עמו. היות שכך נשאר לו ללמוד רק עם בחור אחד חלש, וכיון שכן בילה עמו משך כל הסדר בדברים בטלים, ואז היו צריכים להעיר לו על שהוא מבלה את זמנו לריק, ואז הצטדק לאמרו שאין מעמידים לו חברותא טובה, ואז אמרו לו שיעמידו לו חברותא טובה לניסיון בן שבוע, והנה באותו שבוע הפתיע את כולם והפציע כל יום להיכל הישיבה רק ב-11:15, ואז החברותא עזב אותו, ומאז ואילך מצבו הלך והסתבך, עד שהגיע להחלטה שהישיבה איננה ישיבה.

אוי ואבוי להם להורים אלו אם הפתרון היחיד שינקטו בו יהיה להעביר את בנם לישיבה אחרת, והלא כי אז לא יועילו מאומה, שהרי אותה 'חגיגה' תתעורר גם בישיבה החדשה וגם שם יגיע הבחור מהר מאוד למסקנא שאיננה ראויה להקראות בשם ישיבה. הבחירה להעבירו לישיבה אחרת, היא בחירה בדרך קלה שתחילתה מתוק וסופה מר – עצות ותחבולות. תחת כן יהיה להם ללמוד לקום כדרך העולם, ולהמריצו להמשיך כן במשך חצי שנה לפחות, ואז יגלו שהוא עצמו משנה את מבטו על הישיבה ומוצא לו מקום ואוזן קשבת...

בישיבתו של מקום

כל אחד מאתנו נמצא בישיבה, ולא תתם ישיבה, אלא ישיבה עם תנאים קשים לביצוע, וזאת מפני שהיא גם מבטיחה הרבה מאוד בתמורה לקיום התנאים, והרי כך מקובל בעולם הכוללים, שככל שהמלגה בכולל גבוהה יותר, כך תנאי הלימוד בו

יגרום שום מניעה ח"ו לעבודתו יתברך, רק המניעה הוא מצד האדם. לכך אמר המדרש שלא יהיה לבו חלוק על המקום שהוא שם, ועל זה התפלל יעקב אבינו ע"ה שבכל מקום שיהיה לא יהיה לבו חלוק על המקום.

עומד האדם וצווח: איך תאמרו לי שאין המניעה בגלל המקום והרי שכיני עומד ומציק לי יום אחרי יום! התשובה היא: מה ששכנך מציק לך, אף זה בא מצדך ולא מצד המקום, ולא דווקא מפני שעשית לו משהו, אלא מפני שיש לך דבר מה שאתה צריך לתקן, ואם תשכיל לדבר עם הקב"ה גלויות ולחפש מה עליך לתקן, תגלה יום אחד ששכנך מפסיק להציק לך.

כצפור נודד על גג

בעלי המוסר המשילו את משלם כציפור אחת שהרגישה ריח של סרחון. נדדה הציפור מגג אחד לשני ומשני לשלישי, ומשראתה שאין הריח מסתלק, שאלה את חברותיה: היתכן שכל הגגות מדיפים היום ריח של סרחון? השיבו לה חברותיה: כפי הנראה נכנסת לאשפה ונדבק בכ סרחון. מקור הריח הוא בכ ולא בגגות. אם תנקי את עצמך היטב, יסתלק ממך הריח.

כך ישנן מניעות רבות שמקורן באדם, והרי לאו דבר קל הוא לאדם להתבונן בעצמו ולשנות את מחשבתו, אבל כך הודיעו לנו חז"ל בפירושו הפסוק "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך", שאם ישנה האדם את מחשבות לבבו לטב, יוכל להשאר במקומו והכל יבוא על מקומו בשלום.

להתאזר במידה גדושה של הכנעה ולבוא אל הראש-כולל ולומר לו: "טעינו, עלינו לתקן כך וכך, כגון לבקש מחילה מפלוני שפגענו בו בצעירותנו", וכיון שתקנו את מעשיהם, תיכף באה ישועתם.

שלא יהא לבך חלוק על המקום

הנה על הפסוק "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך" פירש רש"י והוא מהמדרש: "שלא יהא לבך חלוק על המקום", ולפי הפשט פירושו שסיכים האדם עם רצונו של הקב"ה ולא יחלוק עליו בלבנו.

אולם בספר הקדוש "בית אהרן" (פרשת ויצא) על הפסוק "ויפגע במקום" פירש בזה הלשון: ויפגע הוא לשון תפילה, שהתפלל לפני הקב"ה שבכל מקום שיהיה לא יהיה לבו חלוק על המקום, ובכל מקום יהיה לבו שוה עם המקום. כמו שאומרים בשם הרה"ק רבי שלמה קארלינער זצוק"ל על מה דאיתא במדרש, וכן פירש רש"י בחומש על פסוק "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך" פירוש שלא יהא לבך חלוק על המקום, ואמר הפירוש על-פי המדרש, אשר בכל מקום שהוא יעבוד את השי"ת.

ומבאר הרה"ק: כי יש בני אדם כשהם באיזה מקום ואינם עובדים להשי"ת, אומרים שהמקום גורם, כי אם היה באיזה מקום אחר, בוודאי היה עובד להשי"ת. על זה אמר המדרש שחלילה לומר כן, לזה אמר שלא יהא לבך חלוק על המקום, כי לא המקום גורם ח"ו איזו מניעה לעבודת יתברך, כי כיון שהכל מאתו יתברך ורצון השי"ת הוא שיהיה האדם כעת במקום הזה, מסתמא גלוי לפניו יתברך שזה המקום לא

קשוט עצמך

סביר להניח שהפעם יתלונן שתפילת נשמת קצרה לו מידי...

שום דבר אינו תלוי במקום

אחד מהצדיקים סיפר: עמדתי במזרח והרגשתי שיש לי פניות. ירדתי בשולחן אחד ושוב הרגשתי שיש לי פניות. כך ירדתי בעוד שולחן ובעוד שולחן עד שיצאתי לגמרי מבית הכנסת ועדיין הרגשתי שיש לי פניות. הבנתי מזה ששום דבר לא יועיל לי לסלק ממני את הפניות. שבתי ונעמדתי במקומי במזרח ומשם התחלתי לעבוד על לבי לסלק את הפניות ממני.

זהו היסוד! **שום דבר אינו תלוי במקום זה או אחר, אלא הכל תלוי באדם עצמו, הירצה לעמול לשנות את מחשבות לבו אם לאו.**

וכאמור, אם אמנם מותר לו לאדם ללכת למקום אחר כדי לעבוד שם עבודה כגון לעסוק במלאכת השחיטה וכדומה, אך **יצטרך לבדוק עצמו היטב, האם כוונתו באמת למלאות שם שליחותו כפי שהוא מבין רצון שמים, או שכוונתו לברוח מן המצוקה, והרי הוא כמחפש עצות ותחבולות שאינו מועיל אלא מזיק.**

אם לא יועיל יזיק

צאו וראו כמה אנשים מבכים מרה את עזיבת מלאכתם הישנה לטובת מלאכה חדשה כאשר גילו שרק הפסידו מכך. הוא עבד אצל בעל הבית, אך התנאים לא מצאו חן בעיניו. מה עשה? אמר לבעל הבית: נראה לך שאני נזקק אליך? לא, אינני נזקק אליך, אינני עבדך יותר. מהיום אפתח לבדי

פעמים הרבה יישאר המקום והמצב כפי שהיה מבלי שום שינוי, אך האדם יגלה שמאחר שתיקן את עצמו, אין המקום והמצב מפריעים לו יותר.

ולמשל, יש לך מי שאינו יכול לסבול את התפילה בקרב קהילתו בשבת, ונימוקו עמו: "שכיני לספסל מביא אתו את בנו השובב אשר קופץ במשך כל התפילה ממקום למקום ומפריע לי להתפלל... התפילה ארוכה מנשוא ואינני מסוגל לכך... מי שמכיר אותי יודע שאינני מסוגל לשהות זמן כה רב בתפילתי... וחוזן מזה החום בבית הכנסת נורא ואיום... אני זקוק לקהילה קטנה שבה יש אויר בבית הכנסת בשעת התפילה ואין התפילה אורכת זמן כה רב..." ומחמת כן עסוק איש זה בבריחה מתחילת השבת ועד צאתה.

יתכן מאוד שאיש זה צריך להבין שבשבת קודש צריך האיש היהודי ליתן תודה להשי"ת על כל הטובות שעשה עמו במשך השבוע, ויתכן מאוד שאם יעשה כן ויתיישב בערב שבת למנות את כל הטובות ובשבת קודש יודה עליהם לבוראו, כי אז לא ירגיש כלל שהילד הקטן קופץ ממקום למקום ושהתפילה אורכת זמן רב וכו'.

לא אמרנו לו שלא יישן בשבת ואף לא שיבטל את תאוות אכילתו. **ביקשנו ממנו רק שיעשה מה שצריך לעשות בשבת, דהיינו לעבוד 'קשה' על מנת להתנתק מכל הטרדות ולקיים 'טוב להודות לה'.** ינסה לעשות כן באופן אמיתי במשך כמה שבתות, ואז יבוא ויספר לנו אם עדיין התפילה ארוכה מידי.

אליה שהרי עצם ההצעה סימן הוא מן השמים, אבל כל עוד לא באו עליו בהצעה, מה לו לעבור לקהילה אחרת, והרי אפילו יעבור עשר קהילות, מאומה לא יועיל לו, כיון שלא הוכן לו הדבר מן השמים.

ויאבק מלאך עמו שלא יוכל לברוח

הרשב"ם בפרשת וישלח למד, שכאשר יעקב אבינו התכונן לפגישתו עם עשו היה חשש שיברח אף על פי שכבר הבטיחו הקב"ה בבית א-ל (ויצא כח, טו): "והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך והשבותיך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך". ולכן בא אליו המלאך לעכב אותו שלא יברח, ובלשון הרשב"ם (לב, כה): **"ויאבק מלאך עמו שלא יוכל לברוח ויראה קיום [הבטחתו] של הקב"ה שלא יזיקהו עשו"**.

יש והאדם הולך ומתחזק באמונה, וברגע האחרון ממש קודם בוא ישועתו, אינו יכול להתאפק עוד ומתחיל לברוח, אזי יעצרו אותו מן השמים שלא יוכל לברוח, ודבר זה יהיה הטובה הגדולה עבורו. ולמשל מה שרואה האדם שאינו מצליח במקום החדש שלו, יתכן שהוא הטובה הגדולה ביותר עבורו, כי רק כך יבין שאין לו לברוח יותר ומזה תבוא לו ישועתו ויתמתקו חייו.

ולפעמים ירגיש האדם שמן השמים גורמים לו מכשולות, והוא עצמו לא ידע שהוא נמצא במצב של בריחה. הוא יהיה בטוח בעצמו שהוא עוסק בהשתדלות, אך מן השמים יכשילו אותו כדי שיעצור ויתבונן ויוכרח לעצור מבריחתו ולחזור לבוראו, ואז יראה את קיום הבטחתו.

עסק בדומה לעסק שלך (הרי זכיתי ללמוד אצלך כמה וכמה שנים וכבר רכשתי לי השכלה מספקת לפתוח עסק משלי) ואסדר לבדי על אפך ועל חמתך.

לענייננו, אם עשה את מה שעשה מפני שרצה לברוח מן הקשיים שהיו מנת חלקו בהיותו עובד תחת בעל הבית, יבין לבדו מדוע אינו רואה הצלחה בעסק החדש, שהרי ברח מהקב"ה על-ידי עשיית עצות ותחבולות, והבורח מהקב"ה אינו יכול לראות ברכה והצלחה במעשה ידיו.

יתכן שילך ארבעים שנה בטעות זו ולא יודה שטעה. כשישאלוהו אם הוא מצליח בעסק החדש, יאמר בבטחון מלא: "ודאי שאני מצליח, אלא שנפלתי באיזה דבר צדדי שאינו קשור לעסק. אבל העסק כשלעצמו עסק פורח הוא, והרי ממילא לא הייתי יכול להשאר תחת המעביד שעבדתי אצלו". וכך ילך כל הזמן ויצטדק ויברח, יברח ויצטדק, ואליו דיבר רבינו בעל חובת הלבבות ואמר: אל תברח! פרנסתך מזומנת לך גם בהיותך תחת בעל הבית, אלא שעליך לשלם את העשרים דולר שמבקשים ממך להכנס לסעודת המלוה מלכה, והוא לטובתך, כדי שתצטרך להכנע וינעמו לך חייך.

הנה יש לך אדם שמרגיש שאין לו מעמד בקהילתו, אין מסתכלים עליו ואינו יכול להשפיע שם כפי שהוא מודד את עצמו, ידע אדם זה שגם אם ירים את רגליו להמלט מקהילה זו, לא יועיל לו כלום. והא תינח אם באו אליו בהצעה לעבור לקהילה אחרת להשפיע בה, כי אז יתכן שיצטרך לעבור

מי חכם וישמר אלה

הנה רואה אתה בן אדם שיושב בעבודתו ומפטפט שם מבואו ועד צאתו ונכשל בכל עת באיסורי לשון הרע ורכילות, וכיון שהוא רואה שאין פרנסתו מצויה לו, הוא מגיע למסקנא שמן השמים רוצים שישקיע את כספו באיזו השקעה מסוכנת: לא כן?! הלא אני צריך לעשות איזה מעשה של השתדלות כדי שתוכל הברכה לחול עליו!

טעות בדרך! **השתדלות פירושה למלאות את תפקידך בשלמות.** התבונן נא במעשיך ותגלה כמה אתה מבזבז את זמנך לריק על חשבון מעסיקך, וכמה אתה נכשל שם באיסורים חמורים של לשון הרע ורכילות, וכל זאת על-ידי מציאת היתרים מפוקפקים, ואם תהיה מוכן ללכת בדרך המלך אשר תחילתה מר וסופה מתוק ולהתחיל למלאות את תפקידך כיאות, תראה איך הכל בא על מקומו בשלום.

עד אנא אשית עצות בנפשי

הרה"ק מרוז'ין זיע"א פירש²: עד אנא אשית עצות בנפשי – יגון בלבבי (תהלים יג), כל עוד אחפש עצות ותחבולות, יהיה יגון בלבבי, אבל כשכלו כל העצות אצל האדם אז סר הסרת פנים ונתגלה ישועתו יתברך.

אמור מעתה: אם יהיו לו לאדם מהלכי המחשבה הנכונים כפי שמלמדנו רבינו בעל חובת הלבבות, ימצא תשובה ליגון בלבבי, וכלשון הפסוק בהמשך המזמור שם (פסוק ו): "ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך", ואם לא יהיו לו מהלכי המחשבה הנכונים

ואכן האיש החכם אינו זקוק לעבור בדרכים עקלקלות ולקבל בהן כמה וכמה הכאות על מנת להגיע למסקנא שהקב"ה יכול לקיים לו הבטחתו במקומו, אלא מתחילה הוא כבר מתבונן בדבר זה ורואה כמה אנשים כבר ניסו לעשות עצות ותחבולות ולא ראו בהן הצלחה, ועל-ידי-זה הוא חוסך מעצמו כל הצער ועגמת הנפש.

וכפי שאמר כן הבעש"ט הקדוש על מאמר הגמרא במסכת ברכות (נד, ב): ארבעה צריכין להודות - יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים, ויצא. ולמדו שם מן הפסוקים (מזמור קז) "ישבי חשך וצלמות וגו' כי המרו אמרי א-ל ועצת עליון נאצו וגו' ויזעקו אל ה' בצר להם וגו'", שכל אלה נגרם להם על-ידי חטאם, ורק לאחר שחזרו בתשובה וזעקו אל ה' בצר להם, הושיעם ה'. אמר על כך הבעש"ט הקדוש שהחכם עיניו בראשו להתבונן מראש בחסדי ה' ולחסוך בזה יסורים, ולמד כן מלשון הפסוק בסוף המזמור: מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה'.

השתדלות מועילה

סוף דבר: העושה השתדלות אמיתית מוכרח שתהיה פרנסתו מצויה לו, ואם הוא רואה שאינו פרנסתו מצויה לו, יסיק מזה שאינו עושה השתדלות אמיתית, אלא הוא מבבל בין עצות ותחבולות להשתדלות.

² מובא ב'אוצר תהלות ישראל' על פסוק זה.

ידוע מהבעש"ט הקדוש³, שאם שומע האדם שנים מדברים בענין אחד, יוכל להבין מזה שלא לחינם השמיעוהו לו מן השמים, אלא כדי שיוכל ללמוד מזה הלכה למעשה, וכן ישנם סימנים לרוב שכל אדם באשר הוא יוכל לראות ולהבין על ידם אם מן השמים מוליכים אותו או לא.

אך עכ"פ כלל הדברים הוא שעל האדם לבדוק את עצמו בכל עת האם הוא עושה את מה שעושה לשם בריחה או שהוא עושה אותו לשם מילוי תפקידו, ובמקום ספק ידבר על כך בהכנעה וענווה עם בוראו ויבקש ממנו שינחה אותו בדרך הנכונה, ואם יתחיל בדרך מסויימת ויראה שאין דרך זו מוליכה אותו לשום מקום, יעצור וידבר שוב עם בוראו, וכן יוכל בוודאי לשאול בעצת חכם וצדיק.

אלא יחפש תמיד עצות ותחבולות, לא ימצא תשובה, אלא רק ילך וישקע ביגון ואנחה.

כשיראה האדם המאמין שמהו אינו כשורה, לעולם לא יתרגז ולא יכעס ולא יתחיל לחפש עצות ותחבולות, אלא תמיד יתפלל ויחזור ויתפלל ויחפש שוב מה עוד עליו לתקן ואיך יוכל להוסיף עוד במילוי תפקידו ואיך יוכל להזהר יותר שלא לבזבז זמנו, וכל זה יעשה ברוע ובשלווה מבלי לסטות אף פעם מן הדרך הישרה, הלא היא דרך המלך.

וכשיראה אדם זה שמן השמים מוליכים אותו למקום אחר, רק אז יקום וילך, אך לא כבריחה, אלא כהליכה למקום פלוני על מנת למלאות שם תפקידו. וכנזכר לעיל, אחד מהסימנים המובהקים שיש לו לאדם שמן השמים מוליכים אותו, הוא כאשר באים אליו בהצעה להזמינו למקום פלוני. כן

³ ראה מגיד דבריו ליעקב סימן ריג, 'אור תורה' סימן קטו. אולם בהרבה ספרים מובא בשם מורינו הבעש"ט הק' זי"ע עצמו.

יום שני פרשת תצוה – ו' אדר ה'תש"פ

רווח והצלחה יעמוד ליהודים ממקום אחר

ביאור טענת אסתר

מגילת אסתר: מרדכי הצדיק שלח את התך אל אסתר להגיד לה ולצוות עליה לבוא אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה, ויבוא התך ויגד לאסתר את דברי מרדכי, ותאמר אסתר להתך ותצוהו אל מרדכי, כל עבדי המלך ועם מדינות המלך יודעים אשר כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא יקרא אחת דתו להקמת לבד מאשר יושיט לו המלך את שרביט הנהב ויהי ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלשים יום, ויגידו למרדכי את דברי אסתר, ויאמר מרדכי להשיב אל אסתר אל תדמי בנפשך להמלט בית המלך מפל היהודים, כי אם התרש תחרישי בעת הזאת רוח והצלחה יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת ובית אביך תאבדו ומי יודע אם לעת קזאת הצעת למלכות, ותאמר אסתר להשיב אל מרדכי, לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום גם אני ונעתי אצום כן ויבן אבוא אל המלך אשר לא כדת וכאשר אבדתי אבדתי.

נבוא כעת לבאר בע"ה השקלא וטריא שבין מרדכי לאסתר, והנה האדמו"ר בעל "נתיבות שלום" מסלונים זיע"א ביאר טענת אסתר כזו הדרך: דעת אסתר היתה שבאופן טבעי אין כאן שום דרך להביא רווח והצלחה,

כי כל אשר יבוא אל המלך אחת דתו להמית, והגם שהנס הוא למעלה מדרך הטבע, הא אינם ראויים כי השתחוו לצלם ונהנו מסעודתו של אותו רשע.

הוי אומר: אסתר ידעה אף היא כל החשבונות שאפשר לעשות, אך סברה שאין בני ישראל ראויים לנס מחמת מדרגתם הנחות.

ביאור תשובת מרדכי

ולפי זה אולי אפשר להבין תשובת מרדכי. מרדכי טען שאע"פ שאין בני ישראל ראויים לנס (והלא גם בימינו אנו, מחמת ירידת הדורות, אין נעשה לנו ניסים שעל-ידי שידוד מערכות הטבע, ואף אסור לנו להתפלל שייעשו לנו ניסים כאלה, כי תפילה כזו נקראת תפילת שוא), עם כל זה הרבה דרכים למקום גם בדרך הטבע להושיע לבני ישראל, ואע"פ שאין נראה לעיני הבשר שום דרך על-פי הטבע להיוושע, הרי הקב"ה יכול לעשות נס שתבוא הישועה בדרך הטבע.

ולזה נתכוון מרדכי באמרו לאסתר: "רוח והצלחה יעמוד ליהודים ממקום אחר". הקב"ה יכול גם יכול להציל את בניו ממקום אחר בתוך מערכות הטבע, וכפי שהיה כן כל סיפור המגילה מתחילתו ועד סופו, הכל בדרך הטבע, שהרי אין אנו מוצאים בכל סיפור המגילה שום דבר שאי-אפשר

אסתר ידעה שאם יחשבו בני ישראל שתפילתם נועדה רק לעזור לה במשימתה, בדומה לסגולות שבני אדם נוהגים לעשות כדי לתת עזרה וסיוע לפעולות ידם, לא יועיל הדבר מאומה. על כן זימנה את המן כדי שיחשבו בני ישראל שהיא עומדת לצדו של המן ולא יסמכו עליה כלל, **אלא יצטרכו לבטוח רק בהשי"ת,** ורק אז תצא משימתה לפועל.

ומזה למדנו שכדי שייוושע האדם על-פי הטבע, **עליו להוציא ממחשבתו את כל הדרכים והמהלכים הטבעיים שאפשר להשיג על ידם את הישועה,** כי בו ברגע שידבק את מחשבתו באיזו דרך טבעית, יסיח את עצמו מן הרחמים וממילא לא ישען לגמרי על הקב"ה, ולא תוכל הישועה לבוא על-פי נס שבתוך הטבע.

הנה אנשים מספרים חדשים לבקרים על ישועות שהגיעו אליהן בדרכים שונות אשר מעולם לא העלו במחשבתם, וכולן דרכים טבעיים, וזה מפני שאין לו להקב"ה שום גבול ואין ידו קצרה לעשות ניסים בתוך הטבע.

נס בתוך מהלכי הטבע

ישאל האדם: **הלא יודע אני מרת נפשי, שאינני ראוי לנס מעל לדרך הטבע, שהרי השתחוויתי לצלם ונהייתי מסעודתו של אחשוורוש.** נענה לו: **אע"פ שאין אתה ראוי מצד מעשיך שיעשה לך נס מעל לדרך הטבע, יעשה לך הקב"ה נס בתוך הטבע,** אך כל זה בתנאי שתעשה את מה שבני ישראל עשו בימי אחשוורוש, והיינו שתסיח את דעתך מכל דרכי ומהלכי הטבע, ותבטח

להסבירו על-פי הטבע. דבר טבעי הוא שאחשוורוש יצוה להרוג את ושתי על שלא נענתה לבקשתו, ודבר טבעי הוא שתדד שנתו ושיבקש לפתוח את ספר הזכרונות. כולם דברים טבעיים הם, ורק מי שקורא את כל המגילה מתחילתו לסופו, מבין שיד ה' עשתה כל זאת.

ומבאר בעל נתיבות שלום שמה שסיים מרדכי "ואת ובית אביך תאבדון", לא נתכוון לאמרו בניגון עצוב של יאוש ואבדון, אלא כפי שפירשו המפרשים שנתכוון לומר לה שתכנס לענין זה במסירות נפש ודבר זה יעורר רחמי ה' להושיע את ישראל. ואף היא ענתה לעומתו "כאשר אבדתי אבדתי", דהיינו שהיא מוכנה ומזומנת למסור את נפשה ולעורר בכך רחמי שמים.

לך כנוס את כל היהודים

למדנו מזה לדידן שכל הרוצה שהטבע יתנהג לטובתו, **עליו לפעול כפי שפעלה אסתר, דהיינו לעשות את המוטל עליו לעשות במסירות נפש וגם להתפלל לה' ולבטוח בו,** וכפי שעשתה כן אסתר באמרה למרדכי: **לך כנוס את כל היהודים וכו'.**

ונפלא לציין שאסתר ביקשה לפעול אצל בני ישראל שייכנסו כולם מנער ועד זקן לבתי הכנסת ויצומו ויתפללו וכל כולם יבטחו בה' ולא ישאירו שום מקום פנוי בלבם לדבר אחר. וכן אמרו חז"ל (מגילה טו, א): **מה ראתה אסתר שזימנה את המן? רבי נחמיה אומר: כדי שלא יאמרו ישראל אחות יש לנו בבית המלך ויסיחו דעתן מן הרחמים.**

בהקב"ה ותתפלל אלי.

גלגולה של ישועה

ביתי נפתחה לרווחה, ואל הבית נכנסו אשתי ובתה הכלה עם שקיות עמוסות בידיהם, בספרם שרכשו את כל המלבושים מאל"ף ועד תי"ו והאשראי עבר בכל החנויות בלי שום קושי. עמדתי אחוז תדהמה מבלי יכולת לפצות את פי.

לפתע אני מקבל טלפון מאחד מבעלי החנויות שאשתי ביקרה בהן, והלה אומר לאחר התנצלות קצרה שבעברו על חשבונותיו ראה שאירע טעות מצערת ובמקום לחייב את הכרטיס ב-980 דולר, חייב אותו רק ב-9.80 דולר, ועל כן נפשו בבקשתו שנפרע לו את החוב. חיפשתי את הקבלה שאשתי קיבלה ממנו וראיתי שהצדק עמו. הרגעתי אותו כשאני אומר לו שאני יהודי ירא ואשלם לו ככל שאצטרך לשלם עד הפרוטה האחרונה.

אז אמרתי לעצמי, אם הקב"ה הזיו נקודה אחת קטנה כדי שאשתי תוכל לקנות מלבושים לכלה בדרך כבוד, הבה ואראה מה עם החשבונות האחרות. לקחתי לידי חשבונות נוספת מחנות אחרת, ומה גדול היה הפלא כאשר גיליתי שבמקום לחייב את הכרטיס ב-837 דולר, הם זיכו את הכרטיס באותו סכום. מזה נודע לי איך יכלה אשתי לקנות בחנות השלישית, שהרי עכשיו כבר היה הכרטיס טעון בסכום מכובד. וכך הלכה אשתי במשך כל היום וקנתה כל מה שצריך מבלי שתדע אפילו מה מסובבים מן השמים בעבורה.

היהודי הזה ממשיך לספר: המשך הדברים היה, שבעל הסיפור סיפר מעשה זה לחברו וחברו שנתרגש מאוד מראיית דרכי

שמעו סיפור שסיפר יהודי אחד מקרית יואל מה שאירע לו זה עתה בחורף תש"פ: עובד אני לפרנסתי בחנות נעלים במאנסי, ואני מרוויח בצמצום גדול, כאשר בקושי יש לי לכסות את הוצאות ביתי הקבועות. בעמדי שנה זו לפני נישואי בתי, עשיתי כל מה שביכולתי כדי להשיג עבור הוצאות הנישואין, אך ללא הועיל. כשבועיים קודם החתונה עשו עבורי מגביט ומעבירי הבטיח שיתן דולר מכיסו כנגד כל דולר שיתרמו עבור הוצאות הנישואין, אך גם מזה לא יצא מאומה. הלכתי לאיזה עושר גדול שיש לו לב פתוח, ואפילו לקחתי עמי איש אחד בעל שפה ברורה שיהיה לי לפה ולמליץ, אך גם זה לא הועיל כלום, והייתה לי חלישות הדעת גדולה.

קרוב למועד החתונה פנתה אלי אשתי בבקשה שאתן לה את כרטיס האשראי שלי, כי היא נוסעת עם הבת הכלה למאנסי לקנות שם את מלבושי הכלה. ידעתי שיש לי בכרטיס האשראי לא יותר משלוש מאות דולר, ואע"פ שידעתי שבגדר ליצנות הוא ליתן עבור קניית מלבושי הכלה שלוש מאות דולר בלבד, נתתי לאשתי את הכרטיס מפני שלא היתה לי ברירה אחרת, ולא גיליתי לה כמה כסף יש בו.

הלכתי למלאכתי כהרגלי וציפיתי לישועה. בכל עת הסתכלתי על הטלפון לראות אם אשתי מתקשרת לי להודיע לי שהכרטיס אשראי אינו עובר, אבל למרבה הפלא הטלפון לא התקשר. בסוף היום דלת

אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי

אתמול סיפר לי יהודי: עשיתי שידוך לבני הראשון ושאלתי את השאלה המתבקשת: "מאין יבוא עזרי?" עשיתי חשבון וראיתי שהשבוע הראשון בלבד כבר עלה לי חמש וחצי אלף דולר, התשלום לשדכן, שמחת התנאים וכו', והנה הגעתי לחמש וחצי אלף דולר! הרמתי את עיני לשמים והתפללתי מעומק לבי שהקב"ה יכסה לי את החוב כי אינני רוצה לשקוע בחובות.

והנה אירע דבר שמעולם לא הייתי מעלה אותו ברעיוני. לפני שנים הרבה השקעתי סכום קטן באיזו השקעה, ובמשך השנים כל אימת שבדקתי את מצב ההשקעה, גיליתי שלא זו בלבד שאין לה רווח עוד יש לה הפסדים. כעת נקלעתי לעבר הים לצורך איזה ענין, וכבדרך מקרה פגשתי את בעל ההשקעה. ביקשתי ממנו לבדוק שוב את מצבה, הוא בדק והנה ראה שיש רווח בן שמונה אלף דולר. מן הדין היה צריך ליתן לי רק ארבעת אלפים דולר כי היתה זו שבמשך כל השנים כאשר ההשקעה נחלה הפסדים לא עוררתי מהומות, הוא נותן לי כעת חמשת אלפים דולר מן הרווחים. כך קיבלתי בחזרה חמשת אלפים דולר מתוך חמש וחצי אלף, ולאחר מכן הגיע לידי עוד כמה מאות דולרים בדרך לא דרך ועוד נותרתי עם עודף...

יבוא אדם ויטען: אבל אני לא השקעתי את ממוני בשום מקום, איך יעזור לי ה' ? הבל הבלים ! הקב"ה יש לו אלפי דרכים. הנה זה עתה סיפר לי עוד אחד שהיה

ה', הלך וסיפרו בשמחת שבע ברכות שנערכה במשפחתו, ואחד מן השומעים סיפרו לאשתו ואשתו לחברתה, וכך נתגלגל לו הסיפור עד שנשמע הדבר לעשיר אחד שהתרגש מאוד ולבו נפתח לרווחה. התחקה העשיר לדעת מיהו בעל הסיפור ושלח לו מעטפה. השליח לא היה יכול להתאפק, פתח את המעטפה וראה בפנים אלפיים וחמש מאות דולר, פחות או יותר אותו סכום שהוציאה אם הכלה באותו יום שקנתה לבתה את מלבושי החתונה.

מבלעדי עוזך ועזרתך אין עזרה

וישועה

ישאל השואל: מעשה זה הוא מעשה בדרך הטבע או שלא בדרך הטבע? התשובה היא שאין בזה חילוק גדול, כי **בסופו של דבר הקב"ה מסובב את הטבע ומשנה אותו לפי צרכי בניו**, ואם היו ראויים היה משדד להם את מערכות הטבע ועושה להם ניסים גלויים כפי שעשה לאבותינו בקריעת הים, אבל **כיון שישנה הסתר פנים, לכן הוא מלביש את הנס בלבוש טבע, ומכל מקום אין לנו לדאוג כי הרבה לבושים יש לו להקב"ה כדי שיוכל לעשות לנו ניסים על ידיהם.**

נלמד את מגילת אסתר בהתבוננות ונגלה שהקב"ה עשה שם ניסים גדולים בתוך מהלכי הטבע לבני ישראל אע"פ שלא היו ראויים אז, ומזה נבין שאף לנו יעשה ניסים כפי שעשה להם בימים ההם בזמן הזה, אך זאת בתנאי שלא יהיה לנו שום מהלך משלנו איך לכסות את ההוצאות, כי אם נדע, נהרוס לעצמנו בידיים.

דולר!!! ולא זו בלבד, אלא אברכים אלו נעשו מתומכיו הגדולים ומחזיקים את המוסד שלו באופן קבוע זה כבר יותר מעשרים שנה.

יאמר האדם: הלא דבר טבעי הוא זה, כי כן צריך תמיד למצוא את האברכים הצעירים אשר עדיין יש להם את רתיחות הדמים, ולא את העשירים הגדולים שכבר נתקרו דעתם. ידע אדם זה שבעצם זה שהוא חושב כך, הוא מרחיק את עצמו מן ההצלחה, כי כל סוד ההצלחה הוא במה שאין האדם חושב שיש לו מהלך בדרך הטבע, אלא מוסר הדבר בידי הקב"ה.

מפני מה הדגים נבלעים מצד ראשם?

הגה"ק רבי חיים מאיר יחיאל מאסטראווצע זיע"א אמר: מדוע תמיד כשדג גדול בולע דג קטן, אם יפתחו את בטנו יראו שראשו של הדג הקטן הוא לצד זנבו של הדג הגדול וזנבו לצד ראשו? העולם אומרים שהסיבה היא כי הדג הגדול, תוך כדי שהוא רודף אחר טרפו, הקב"ה מזמין לו דג אחר ששט לו בבטחה אל תוך פיו, וכל זה כדי ללמד לאדם שגם אם ירדוף אחר פרנסתו, פרנסתו תבוא לו ממקום אחר ולא ממקום זה שרדף אחריו.

אך אולי אפשר לומר טעם אחר בזה: הנה בזוהר הקדוש איתא שעניי הדגים לעולם אינן נעצמות ובגלל זה אין הדג חושש שיבוא דג אחר גדול ממנו מלפניו ויבלענו, וכל פחדו אינו אלא שיבוא דג מאחוריו ויטרפנו. ומה שנעשה בפועל הוא, שממקום זה שהוא מרגיש בטוח, משם בולעים אותו, וממקום זה שאינו מרגיש

זקוק לשלוש וחצי אלף שקל עבור הוצאות ה"ווארט", ולא היתה לו פרוטה לפרוטה, והנה ביום עריכת ה"ווארט" הגיע אחד להחזיר לו חוב ישן נושן שכבר נתייאש ממנו וכבר פרח אפילו מזכרונו, על סך שלוש וחצי אלף שקל, לא פחות ולא יותר!

האדם חושב שהוא צריך להלביש את הנס בלבושים. לא! אינך צריך להלבישנו. הקב"ה ילבישנו בשבילך. מי שנותן את המתנה, נותן אותו ביחד עם העטיפה העוטפת אותו.

הקב"ה אינו זקוק לכתובות של עשירים

סיפר לי יהודי מעשה שהיה לפני שנים רבות: משולח אחד הגיע מארץ ישראל לאמריקה לקבץ כסף עבור איזה מוסד. ניגש ליהודי אחד ממכריו וביקש ממנו שיתן לו רשימה של כתובות של נדיבים. אמר לו מכרו: "מי הגיד לך שאתה זקוק לרשימה כזו?" "ואלא מאי?" – שאל אותו המשולח. אמר לו מכרו: "הבה ונכנס כאן לבית המדרש הקרוב ונבקש מהאברכים". תמה המשולח: "אברכים אלו מה יש להם ליתן? הלא רק עכשיו הקימו את בתיהם!". פנה אליו מכרו בלשון שאלה: "אתה רוצה להסתייע לבד או שאתה רוצה שהקב"ה יסייע לך? אם אתה רוצה שהקב"ה יעזור לך, אינך זקוק לרשימה של כתובות".

סופו של דבר היה שהמשולח השתכנע, הוא נכנס לבית המדרש והתחיל לדבר על לב האברכים, והנה עלה בידו לעזור אותם להתגייס עבור המוסד שלו, והביאו למוסד סכום של שלושת מאות אלף

בטוח, אין בולעים אותו.

להו רבה: למי מברכין? אמרי ליה: לרחמנא. ורחמנא היכא יתיב? רבא אחוי לשמי טללא (הורה באצבעו כלפי התקרה), אביי נפק לברא אחוי כלפי שמיא (יצא החוצה והורה כלפי באצבעו כלפי השמים). אמר להו רבה: תרוויכו רבנן הויתו (שניכם תהיו חכמים גדולים).

מבאר הגה"ק משינאווא: הנה ידוע דהבורא כל העולמים משגיח כל העולמות בעצמו ובכבודו, וזן ומפרנס ומכלכל מקרני ראמים עד ביצי כינים, אבל עכ"פ ישנם מהלכי הטבע, ואחד ממהלכי הטבע הוא לקבל הפרנסה באמצעות האב ואם. אולם יתומים שאין להם אב ואם לגדלם, הקב"ה בעצמו שהוא אבי היתומים מספק להם כל צרכיהם. ונמצא שהיתומים מרגישים יותר מאלו שיש להם אב ואם שמקבלים את צרכיהם מהבורא יתברך.

ולכן רבא שהיה לו אב ואם, כשנשאל רחמנא היכי יתיב, הורה באצבעו כלפי התקרה, כי אע"פ שהשפע מגיע מן השמים, מכל מקום התקרה חוצצת להורות שהשפע בא אליו דרך אביו ואמו שהם ממוצע. אבל אביי שהיה יתום מאב ואם יצא החוצה והורה באצבעו כלפי שמיא כאומר: אני רואה את יד ה' בבחירות יתר, כי אין לי שום מחיצה, אלא מקבל אני את השפע שלי ישירות מן השמים.

ישועה ממקום אחר

אסתר זקוקה היתה לישועה יחד עם כל בית ישראל וידעה שאין לה שום דרך על-פי הטבע להכנס אל אחשוורוש, שהרי לא נקראת לו זה שלושים היום, והבא בלי רשות

הוא אשר אמרנו: **ממקום זה שהאדם מרגיש שיש לו מהלך, שיש לו אחות בבית המלך, משם הוא נכשל.** ולהיפך, **ממקום זה שהוא מרגיש אובד עצות ומוכרח לבטוח בה' ולהתפלל אליו** כאסתר בשעתה שאמרה לך כנוס את כל היהודים וכו', **משם באה לו ישועתו.**

תפילת יתומה

הנה במדרש איתא שכאשר אסתר התפללה לפני הקב"ה בטרם נכנסה אל אחשוורוש, הזכירה כי יתומה היא מאב ואם, וזה לשון המדרש **(אסתר רבה פרשה ח):** ותתפלל ותאמר, ה' אלוקי ישראל אשר משלת מימי קדם ובראת את העולם, עזור נא אמתך אשר נשארתי יתומה בלי אב ואם, ומשולה לענייה שואלת מבית לבית, כן אנכי שואלת רחמיך מחלון לחלון בבית אחשוורוש, ועתה ה' הצליחה נא לאמתך הענייה הזאת והצילה את צאן מרעיתך מן האויבים האלו אשר קמו עלינו כי אין לך מעצור להושיע ברב או במעט, ואתה אבי יתומים עמוד נא לימין היתומה הזאת אשר בחסדך בטחה, ותנה אותי לרחמים לפני האיש הזה כי יראתיו והשפילהו לפני כי אתה משפיל גאים.

רחמנא היכי יתיב?

וביאור הדבר על-פי האמור עד כה, ונבין זאת על-פי דברי הגה"ק רבי יחזקאל משינאווא זיע"א בספר דברי יחזקאל (ליקוטים עמ' קכה): במסכת ברכות (מח, א) איתא: אביי ורבא הוו יתבי קמיה דרבה, אמר

שום דרך להיושע, ורק הקב"ה יכול להושיע אותו ולהלביש את הנס בלבוש כפי רצונו, רק אז באה לו ישועתו.

מגילת אסתר מספרת לנו סיפור זה, איך נראים בני ישראל כשהם בגלות ואינם ראויים לנס שלא כדרך הטבע, ואין להם שום מהלך על-פי הטבע להנצל מגזירת המן, וכבר הכל סגור ומסוגר עליהם, ואעפ"כ רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר. כל שיבטחו בה ויתפללו אליו מבלי להעלות בדעתם שיש להם אחות בבית המלך, תבוא להם ישועה על-ידי מהלך שרק הקב"ה יכול לסבכו, זה נקרא "מקום אחר".

ובעומק, מהלך זה שנקרא "מקום אחר" הוא נס יותר גדול משידוד מערכות הטבע, כי כאשר הקב"ה צריך לשדד מערכות הטבע בשביל האדם, יש בזה חסרון, וכמו שאמרו חז"ל על מי שהטריח את בוראו לשנות את הטבע כדי להאכיל חלב לבנו הקטן. אבל עכשיו שהאדם בעבודתו גורם לנס שיבוא על-ידי לבושין בדרך הטבע, אין לך גדול מזה, וזהו שלמות ותכלית הבריאה.

אחת דתו להמית ח"ו. ואיך מרגיש מי שאינו רואה שום מהלך בדרך הטבע? הוא מרגיש טעם של אבדון, כאשר אבדתי אבדתי. אין הוא מתייאש ח"ו, אבל הוא מרגיש טעם של אבדון מפני שאינו רואה בתפילתו שום לבוש ושום צינור שדרכו יבוא לו השפע, ומחמת כן אינו מרגיש אותו תענוג שיש לו לאדם הרואה בדמיונו בעת תפילתו כיצד הוא זוכה בלוטו מליון דולר...

זאת נקראת תפילת יתום: רק הקב"ה בכבודו ובעצמו יכול לעזור לי כי אינני רואה שום דרך טבעית שעל ידה תבוא לי ישועתי. וזה מה שאמרה אסתר בדברה עם הקב"ה: הלא יתומה אני מאב ואם, ומעולם לא ידעתי מדוע נגזר עלי להיות עזובה מבלי אב ואם ולהתגדל אצל אחרים, אבל עכשיו ידעתי שכל זה היה כדי להכין אותי מראש, כדי שאוכל להתפלל תפילת יתומה ולהכנס לגוב האריות מבלי להבין מאין תבוא ישועתי ושעל ידי כן תבוא הישועה לכלל ישראל.

כאשר האדם מגיע לעומק בתפילתו בו הוא מרגיש שאינו ראוי לנס שלא כדרך הטבע, ושעל פי הטבע כפי הנראה לעין אין

יום שלישי פרשת תצוה – ז' אדר ה'תש"פ

הדרך להתעלות מעל הזמן על-ידי קריאת המגילה

צורת מסירת תורה זו על-ידי עשרה

דוקא

ודא צריך להאמר, שקריאת המגילה איננה "פרסומי ניסא" בעלמא כאותם שמפרסמים את ניסיהם הפרטיים שנעשו להם, אלא תורה גמורה היא, וכפי שאמרו חז"ל (מגילה ז, א) שאסתר ביקשה מהחכמים "כתבוני לדורות", ונתקבלה בקשתה.

ונמצא מעתה שמה שקבעו חובה לקרות את המגילה בעשרה, הוא לומר שצורת לימוד תורה זו, היא על-ידי עשרה דווקא, כדי שבעת לימודו, ילמד גם לאחרים, ואין סיבת הדבר רק כדי שישמעו אחרים, אלא גם כדי שייחרט הדבר יותר בלבו, כי המלמד לאחרים זוכה להכרה יותר עמוקה כמו שאמרו חז"ל (תענית ז, א): ומתלמידי יותר מכולם.

הלא כן תראה שישנן מסכתות שונות בש"ס, וכל מסכתא יש לה אופנים אחרים איך ללמוד אותה באופן שתקלט יותר בלב, ולמשל, מסכת עירובין נקלטת יותר בטוב כאשר רואים ציורים של הנושאים הנלמדים, ומסכת יבמות נקלטת יותר בטוב כאשר לומדים אותה עם טבלאות, וכן אנו רואים שישנן מסכתות שבמשך הדורות נקבע ללמדן עם תלמידים בתלמוד תורה דווקא, ומאידך ישנן מסכתות שנקבע ללמדן עם

צירוף נשים למנין עשרה

בשולחן ערוך הלכות מגילה (סי

תר"צ סי"ח): "מגילה ב"ד ובט"ו צריך לחזור אחר עשרה", וברמ"א שם: "ויש להסתפק אם נשים מצטרפות לעשרה". וטעם הספק הגם שבשאר דברים שבקדושה פשוט שצריך עשרה גברי, כתב במשנה ברורה (ס"ק ס"ג): "דאפשר דכיון דהוא רק משום פרסומי ניסא סגי אף בנשים".

ואכן שיטת ה'אור זרוע' וה'רמב"ן' שנשים מצטרפות למנין עשרה כיון שהוא רק משום פרסומי ניסא. ויותר מזה כתב ה'פרי מגדים', שאפילו החולקים וסוברים שאין לצרפם, אינו אלא משום דפריצותא היא לצרף נשים עם אנשים למנין עשרה.

ראינו מכל זה, שמעיקר הדין היה אפשר לצרף נשים לעשרה לקריאת המגילה כיון שהוא משום פרסומי ניסא ואף הם בכלל הנס וחייבות בקריאת המגילה. ולמען האמת זהו רק פרט אחד מהלכות הפורים, אבל חוץ מפרט זה הנשים בכלל כל מצוות היום, וכאשר עושים את ימי הפורים במשתה ושמחה ובהלל והודיה, עושים אותם כל משפחה ומשפחה כדי לפרסם הנס בקרב כל בני ובנות המשפחה בלי יוצא מן הכלל.

ענין הזמן כדי להשיג את אור המגילה.

צמצום הזמן מקור ההסתר

ונבאר הדברים: הנה אנו נמצאים תחת צמצום גדול שנקרא "זמן" ועל כן אנו תולים כל דבר בזמן: בעוד כך וכך שנים אהיה כך וכך, בעוד כך וכך שנים אצטרך להשיא את בני וכו'. ואפילו השבתות והימים טובים תלויים בזה העולם בזמן.

אכן צמצום זה אשר קיים רק בעולם זה התחתון, גורם להסתר גדול ומעמיד אותנו בנסיון קשה בעבודת ה', כי הנה יסוד כל העבודת ה' שלנו הוא להכיר בהנהגת ה' והשגחתו ולהאמין שכל מה שהוא עושה לנו הוא לטובתנו ומתוך כך ליתן לו שבת והודיה, כמו שנאמר (ישעיהו מג, כא): "עם זו יצרתי לי תהלתי יספרון". אך כיון שאנו נמצאים תחת צמצום הזמן, קשה לנו מאוד לראות שכל אשר נעשה בעולם הוא לטובתנו, כי המעשה אשר נעשה פרוש על פני ימים רבים ושנים, ובהיותנו בתחילתו אין אנו צופים את סופו, וכיון שבתחילתו הוא מר, קשה לנו להאמין שהוא טוב בשבילנו.

לאמיתו של דבר העתיד אינו נפרד מן ההווה כלל וכלל, ולכן למען האמת לא שייך לומר שהמעשה בתחילתו רע ורק עתיד הוא להתהפך לטוב, אלא גם בתחילתו טוב הוא, שהרי הסוף כבר קיים עתה, ורק לנו באשר אנו נמצאים תחת צמצום הזמן, נדמה לנו כאילו הטוב אינו קיים עדיין.

תלמידים בישיבה דווקא, וזה מפני שאמדו חכמי הדורות אלו מסכתות נקלטות יותר בטוב כשלומדים אותן עם תלמידים צעירים ואלו נקלטות יותר בטוב כשלומדים אותן עם תלמידים מבוגרים.

בדומה לזה קבעו חז"ל שמגילת אסתר עם על כל היסודות הכלולים בה, נקלטים יותר כשהיא נקראת ברבים באופן של לימוד לאחרים, ורק באופן זה יאיר אור המגילה את הלבבות ביתר עוז.

מאן מלך מלכו של עולם

והנה כלל ידוע מקובל בידינו מחז"ל (אסתר רבה ג, י), ומובא בכל הספרים, שכל פעם שנזכר "המלך" במגילה, הוא מרמז למלכו של עולם, והוא להורות שגם כשנראה שהכל נעשה על-פי הטבע, הקב"ה שהוא מלכו של עולם עומד ומסבכו.

ויותר מזה איתא במדרש אגדה, והובא בפירוש התורה לריקאנטי⁴ (ויצא כט, י), שאפילו תיבת אחשורוש מרמזת למלכו של עולם, וזה לשון המדרש: ויאמר המן למלך אחשורוש - ויאמר המן זו מדת הדין, למלך אחשורוש זה הקדוש ברוך הוא שאחרית וראש שלו.

והנה "אחרית וראש שלו" הוא ענין הזמן אשר אצל הקב"ה שהוא מגיד מראשית אחרית, האחרית באה לפני הראש. וממה שאנו רואים שהוא מכונה במגילה בכינוי זה, אנו יכולים ללמוד שנחוץ לנו מאוד להבין

⁴ הובא גם במחיר יין להרמ"א על מגילת אסתר, ובשלה"ק פרשת ויצא פרק תורה אור.

הסיפור השלם משנה את התמונה

דומה הדבר למי שמספר לחבירו מעשה שאירע עמו: "הלכתי ברחוב ולפתע מעדתי ונפלתי ונחבלתי..." ובטרם הוא ממשיך בסיפורו, הלה קוטע אותו ומתחיל להביע את צערו על חבלתו. אך מיד הלה מתחיל לצחק ואומר: "הבה ואספר לך מה אירע! בגלל שנחבלתי, לא המשכתי בדרכי, ואז ניצלתי ממוות בטוח".

הוא אומר: אצל בעל הסיפור חבלתו לא היתה רעה אלא טובה, ולא מפני שעתיד לצאת ממנה טובה, אלא מפני שכבר עכשיו היא טובה מאחר שהוא כבר יודע את כל הסיפור מתחילתו עד סופו, ורק חבירו מתקשה להבין זאת מתחילתו מפני שאין בעל הסיפור יכול לומר שמור וזכור כדיבור אחד והוא מוכרח לגולל לו הדברים לפי סדר התרחשותם.

הרי האחרית בהכרח תהיה טובה, שהרי לא ידח ממנו נידח וכל הנשמות ישובו ויחזרו לכור מחצבתם ויתענגו מזיו השכינה, וכיון שלמען האמת אין הזמן קיים והוא רק צמצום ליושבי חלד, נמצא שכבר עתה אחרית זו קיימת וכלפי מעלה כבר בא העולם אל תיקונו, אלא שאין אנו יכולים להבין דבר זה מפני שאנו נמצאים תחת צמצום הזמן.

הזמן זו אבל הקב"ה אינו זו

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל⁵ סיפר: שהייתי יחד עם אחד מגדולי חסידי ליובאוויטש זיע"א בכלא הרוסי. באחד הימים הודיעו לנו שתוך עשרים וארבע שעות אנו מובלים להריגה ה"י. התחלתי להתהלך נסער הלוך ושוב ולפתע פנה אלי אותו חסיד בשאלה: "מדוע אינך רגוע?" "איך תרצה שאהיה רגוע", עניתי לו, "הלא הזמן זו!". אמר לי החסיד: "הזמן זו אבל הקב"ה אינו זו!". ואכן בתוך עשרים וארבע שעות יצאנו שנינו בדרך נס ללא שום פגע.

סיים הגר"י אברמסקי: חסיד זה לימדני פרק בבטחון שליווה אותי כל ימי חיי.

עומק גדול יש בסיפור זה: בדרך כלל אנשים נעשים נסערים כאשר הזמן מקרב אותם אל איזה קושי, ולמשל כאשר הם רואים שתאריך ההלוואה שלהם הולך ומתקרב. כל עוד היו רחוקים מן התאריך, היו רגועים, אבל עכשיו שהם קרובים אליו, איך לא יאחו אותם פלצות? וכן הוא לאידך גיסא, מי שנמצא באיזו מצוקה ומצפה לישועה, נעשה בצער גדול ככל שהימים נוקפים ואינו רואה את ישועתו עומדת בדלת. כך או כך, הזמן גורם להסתר גדול הגורם לאנשים לאבד את עשתונותיהם.

⁵ מחבר ספרי 'חזון יחזקאל' על התוספתא ומסכתות הש"ס, תלמיד ישיבות נובהרדוק וטעלו, ו'קיבוץ' של הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל. שימש ברבנות כמה קהילות ברוסיה ומשנת תרפ"ג כרבה של סלוצק לאחר שרבי איסר זלמן נמלט ממנה, נאסר על ידי הג.פ.א.ו. באלול תר"ץ ויצא לחופשי בערב י"ו תרצ"ב. בתחילת החורף של אותה שנה נתמנה לרב ק"ק 'מחזיקי הדת' בלונדון ובהמשך לראש ב"ד, בשנת תשי"א עלה לירושלים עיה"ק ותובב"א ושימש כראש ישיבת סלאבאדקא וכנשיא כמה מהמעפלים החשובים של היהדות החרדית בארה"ק.

שהעתיד כבר קיים, אלא שאנו נמצאים תחת צמצום הזמן ולכן נדמה לנו שאינו קיים. ולפי זה הרווחנו להבין, שמה שנודע לנו מן הספרים שהאדם יכול להודות בטרם באה לו הישועה, לאמיתו של דבר אינו מודה קודם בוא הישועה, אלא הוא מכניס את עצמו למקום שבו הישועה כבר באה, כי בעצם זה שהוא מאמין שהישועה כבר באה אלא שאינו רואה אותה מפני שהוא חי תחת צמצום הזמן, הוא מתעלה מעל הזמן ושפיר יכול להודות כבר על הישועה.

הודאה בטרם באה הישועה

יסוד זה, הוא האור של המגילה, זוהי ההכרה שאנו צריכים לקבל בעת קריאת המגילה, שגם מה שנראה בעינינו כרע, אינו אלא טוב, ולכן עלינו להודות ולשבח עליו להשי"ת גם אז כשעדיין הישועה איננה נראית באופן.

סיפר לי יהודי: בנינו היקר המתין לשידוך זמן רב ולא היה נראה על-פי הטבע שאי פעם תבוא ישועתו, עד שיום אחד הרגשתי בלבי שאני במדרגה שבה אני יכול להודות לה'. מיד יצאתי ברקידה בתוך ביתי כביכול הייתי עומד בשמחת נישואי בני. כך הייתי רוקד ומפזז יחד עם בני ביתי, ומה אומר ומה אדבר, ליום המחרת הגיעה הצעה חדשה ובני נכנס בברית האירוסין בשעה טובה ומוצלחת.

דבר זה אי אפשר לשחק; זה אור שצריך להכנס אל הלב, ואכן על-ידי קריאת המגילה שהיא תורה, יוכל האור הזה להכנס אל הלב. אור המגילה הוא היכולת לראות את המלך, מלכו של עולם, בכינויו

אם היה האדם יכול להתעלות מעל הזמן באופן שהזמן לא יהווה עבורו הסתר, כי אז היה יכול להודות ולהלל להשי"ת ולהאמין שכל מה שנעשה הוא טוב. אך עבודה גדולה היא להגיע לזה, וזהו החילוק בין עולם הזה לעולם הבא, וכמו שאמרנו במסכת ברכות, שבעוד בעולם הזה מברכים על הרעה דיין האמת אע"פ שעתיד לצמוח ממנה טובה, לעתיד לבוא יברכו על הרעה הטוב והמטיב, והיינו מפני שלעתיד לבוא יהיה העתיד גלוי לפנינו ונראה בחוש שהכל הוא טוב.

גם זו לטובה

הנה סיפרו לנו חז"ל על נחום איש גמזו שהיה נוהג לומר "גם זו לטובה" ואילו רבי עקיבא היה נוהג לומר "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד". על החילוק ביניהם אמר הרה"ק רבי מאיר מאמשינוב זיע"א, שרבי עקיבא בלשונו היה אומר שלעתיד בוודאי יצמח מזה דבר טוב, אך נחום איש גמזו בלשונו אמר שכבר עכשיו הוא טוב – גם זו לטובה.

ואמר הרה"ק מאמשינוב זיע"א שמתעם זה נעשה לרבי עקיבא דבר שכשלעצמו הוא נראה רע, שהרי כבה נרו ונטרפו תרנגולו חמורו, אלא שצמח מזה דבר טוב שניצל מן השודדים. מה שאין כן אצל נחום איש גמזו, דבר זה עצמו שהיה נראה כרע נתברר כטוב, כי העפר עצמו נהפך לחיצים.

ואפשר שלפי זה יש בזה פלוגתא בין ר"ע לנחום איש גמזו איך צריך לחיות בזה העולם. אבל איך שיהיה, האמת היא

מתחילת הסיפור, וזה יועיל לו שיוכל להכניס אור זה גם במאורעותיו הפרטיים.

חיבור העבר והעתיד עם ההווה

ולמדנו מדברי החתם סופר, שהדרך להגיע להכרה שכל דבר הוא טוב כבר מראשיתו, היא להסתכל תמיד לאחור, וראית את אחורי, כי על-ידי שיתבונן האדם בכמה וכמה מקרים שארעו לו בעברו ויחברם אל הווה, יגלה שכל מה שנעשה לו היה לטובתו. לפתע יתברר לו שנס גדול היה לו שלא יצא שידוך פלוני אל הפועל ושלא נתקבל לעבודה פלונית. אמנם כן, לפעמים לא יוכל לראות זאת רק לאחר עשר שנים או יותר, אך עכ"פ תמיד יגלה שדברים שהיה בוכה עליהם בעבר, לא היו אלא לטובתו, ומזה יוכל לקחת גם להלאה ולהתחיל לתת שבח והודאה על כל אשר נעשה עמו.

זה מה שעשתה אסתר בכתיבת המגילה, שהרי היא עצמה לא ידעה בשעה שהזמין אחשוורוש את כל המדינות לסעודה גדולה שזה יהיה חלק מהסיפור, ושהריגת ושתי תהיה חלק מהסיפור, ושלקיחתה אל אחשוורוש יהיה חלק מהסיפור, וכך הלאה. אך נתנה הודאה על כל אשר נעשה מתוך אמונה שהכל הוא טוב גמור, ורק לאחר שנשלם הסיפור, נתנה ראש לשוב לאחור וכך חזרה אחורנית עוד ועוד כשהיא מגלה שגם זה היה חלק מהסיפור וגם זה היה חלק מהסיפור, עד לתחילת הסיפור.

כך צריך כל אדם לכתוב לעצמו מגילות ולראות בעיניו איך כל אשר נעשה עמו בעברו, לא היה אלא טוב מתחילתו לסופו. וכשיצליח האדם לחבר את העבר עם

אחשוורוש שאחרית וראש שלו.

וראית את אחורי

וזה לשון ה'חתם סופר' (תורת משה כי תשא) על הפסוק (לג, כג) "וראית את אחורי ופני לא יראו": יש לומר על-פי רמז, הנה אנו רואים כמה דברים סיבות מסיבות שונות הנעשים בארץ מתחת, אשר אנו מתמיהים למה עשה השי"ת ככה, אבל לאחר רבות הזמן אנו רואים ומבינים למפרע הכל כאשר לכל, כל הסיבות תכלית כוונתם כי כולם היו הכנות כדי שיעשה דבר גדול כזה, וכאשר היתה בנס פורים הריגת ושתי ולקיחת אסתר וכל הסיבות שסובבו את הדבר הזה, והכל היה הכנה להצלת ישראל. אבל קודם שנעשה פתגם המלך אין אנו מבינים רק מאמינים כי בלי ספק לא דבר ריק הוא, רק מאתנו טעם הדבר כמוס ונעלם. וזה האמונה טובה גדולה היא לנו, כי מקבלים שכר על האמונה.

וזהו 'וראית את אחורי', לאחר שנעשה תכלית הדבר, תראה ותבין למפרע מה שהיה ומה שנעשה. אבל 'לפני לא יראו', קודם עשיית הדבר לא יראו ולא יבינו תכליתו, וזהו 'ופני לא יראו'.

זה מה שנצטוונו לקחת את כל העבר שהיה נראה כרע מוחלט, לצרפו עם ההווה והעתיד ולחבר את שלשתם יחד בספר אחד, ואז לקרות ולהגיע מזה להכרה שהכל היה טוב כבר מתחילתו. ואמנם בתת לזה דין תורה שבעל פה, אינו עוד סיפור דברים בעלמא המעיד על הנס, אלא תורה הוא ויש בו מעתה סגולה להאיר את הלב באופן שירגיש האדם בחוש שהיה זה טוב כבר

שיש לכם היום, אינן הדבר האמיתי, כי לפי האמת כבר נושעתם בישועת העתיד, אלא שבגלל היותכם תחת צמצום הזמן, נדמה לכם כאילו עדיין לא נושעתם, וכאילו נעשים לכם דברים רעים.

זה נקרא פרסומי ניסא! ולכן כולי עלמא מודי שמעיקר הדין אפשר לצרף נשים למנין עשרה לקריאת המגילה, שהרי העיקר הוא לספר את הדברים לאחרים, כי האדם לכשעצמו רואה את עצמו בְּחֹדֶר קטן עד שאינו יכול לצאת ממנו לראות את התמונה בכללותה⁶, וכמה שיאמרו לו, לא יבין, כי ההרגש מושפע תמיד מן הסביבה, וכיון שהוא חי בעולם הזה תחת צמצום הזמן קשה לו מאוד להרגיש שכל אשר נעשה הוא טוב אלא שאין התמונה פרושה לפניו. על כן צריך הוא לאסוף אנשים ונשים, דור העבר עם דור העתיד, וכשיקיים פרסומי ניסא בזה האופן, יאיר האור שהוא אור התורה ויפעל את פעולתו.

כל אחד בכוחו את מגילתו הפרטית ימצא את עצמו במקום אחר במגילה. אחד ימצא את עצמו ב'ליהודים היתה אורה', השני ימצא את עצמו ב'ונהפוך הוא', השלישי ימצא את עצמו ב'והעיר שושן נבוכה' והרביעי ב'בלילה ההוא נדדה'. אך עכ"פ יהיה על כל אחד ללכת פנים ואחור ולראות איך גם בעבר הקב"ה היה אתו וממנו יקח גם לגבי מצבו בהווה.

הווה, ממילא יצליח לחבר את ההווה עם העתיד, ואז יוכל לשיר שירה חדשה על הישועה שטרם נראתה לעיני הבשר.

ומסיבה נצטוונו בליל פסח להתחיל בגנות ולסיים בשבח ולאכול מרור, וכל זה כדי להחזיר את עצמנו לאותה הרגשה שהרגשנו כשהיינו עדיין בתוך הצרה, ועל-ידי הרגשה זו לחבר את העובר עם ההווה.

קצרו של דבר: בתוך ההווה נמצא הכל, הן העבר והן העתיד, ועבודת האדם הוא לקבץ את כולם לפונדק אחד, הגם שבדרך כלל הם מפוזרים.

מגילתו הפרטית של כל אחד

ומעתה נבין הפלא ופלא מדוע צריך מנין עשרה לקריאת המגילה, כי אור זה אינו נכנס ללב רק כשהוא בדרך של מסירת דברים מדור לדור. כשיושב זקן נ'יצול שואה' בסעודת מצוה ועיניו דומעות מאושר בספרו איך סבל יסורים נוראים בשנות המלחמה והנה עתה הוא זוכה ב"ה לשבת בשמחת דור רביעי ויותר, הרי הוא מוסר אור התורה לכל הסובבים, וכאילו אומר: כפי שאני בשעתו לא יכולתי לראות את העתיד, והכל היה נראה לי אז שחור משחור, ואעפ"כ אני יודע היום שהדבר האמיתי הוא מה שאני רואה עכשיו ולא מה שראיתי אז, שהרי אצל הקב"ה כבר היה לי אז נינים ונכדים וישבתי והשתתפתי בשמחתם ברוב אושר וכבוד, כמו-כן דעו לכם שכל התלאות

⁶ וכמו שאמרו (ברכות ה, ב) שאין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים, כי בהיותו בתוך הבור אינו יכול לראות איך העולם נראה מחוצה לו.

יום רביעי פרשת תצוה – ח' אדר ה'תש"פ

שמחה אמיתית הבאה מתוך אמונה ובטחון

כיון שלא באו ישראל אל השמחה.

וכיון שעמלק הוא ראש הקליפות כמו שכתוב (בלק כד, כ) "ראשית גוים עמלק"⁷⁷, נמצא שהוא נכנע על-ידי השמחה, ונמצא ממילא שכל יהודי שהוא בשמחה, מקרב הוא את הגאולה בזה, שהרי הוא מכניע את העמלק שבלבו.

והנה הגם שדרכים הרבה ישנן לעורר השמחה בלב, וכבר אמרו הצדיקים שאפילו 'א גלייך ווערטל' (בדיחה בענייני דעלמא) ראוי לכך, וכן אמר הרה"ק מרוז'ין זיע"א: ולשמחה מה זו עושה (קהלת ב, ב) – אפילו שמחה שהיא מה זו, עושה הרבה מאוד. עם כל זה פשוט שעל האדם לעבוד כדי לעורר בלבו שמחה אמיתית בת קיימא, ולא יסתפק בשמחה שנכנסת ויוצאת.

שורש מהות השמחה הוא אמונה

ובטחון

והדרך להגיע לשמחה אמיתית בת קיימא, גילו לנו הצדיקים, שעיקרה לחזק את האמונה והבטחון בלב, ונביא מדברות קדשם בענין זה.

וזה לשון הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א בספר "בית ישראל"

הכנעת הקליפה על-ידי השמחה

משנכנס אדר מרבים בשמחה, ואל פסגת השמחה מגיעים בימי הפורים הנזכרים ונעשים אשר מהם שואבים שמחה לכל השנה כולה. אכן עבודת ה' בכלל זקוקה לשמחה וכפי שאמרה תורה בתוכחות (דברים כח, מז): תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב וגו'.

ועוד זאת יכולים למחוק את עמלק באמצעות השמחה, כי הקליפה יונקת מן העצבות, וכשהאדם בשמחה, הוא מכניע בכך את הקליפה. וכדאיתא כן בספר הקדוש "נועם אלימלך" (פרשת וארא) וזה לשון קדשו: והכלל בזה הוא כך, כשרוצים להכניע הקליפה צריך להיות האדם בשמחה, כי כשהוא שמח אין שם עצבות ותוגה, כשזה קם זה נופל, ומשה רצה להכניע הקליפה, היינו פרעה, על ידי שיכניס בישראל השמחה של גאולה, והם לא רצו לקבל השמחה כדי שלא יבוא להם איזה תענוג, ונמצא לא באו אל השמחה. לזה אמר משה: 'הן בני ישראל לא שמעו אלי', כלומר זה טוב שלא שמעו אלי כדי לעשות העובדא שלהם בשלימות בלי שום הנאת עצמם, אבל ואיך ישמעני פרעה, רצה לומר שהקליפה לא הוכנעה בזה

⁷⁷ 'שערי אורה' למהר"ר יוסף גיקטליא ז"ל השער התשיעי.

שסיבת עצבותם נעוצה במה שהם חלשים באמונתם. ניגשו אליהם והכניסו בלבם אמונה ובטחון, עד שנעשו הללו שמחים ומאושרים בגלל שהגיעו לאמונה שהכל מאת ה' בחשבון מדוקדק היטב למען טובתם והנאתם. ועל כן היו בני אדם אלו בני עולם הבא, כי בגלל אמונתם הגדולה וחיזוק האמונה בלבבות זולתם, חיו אלו בעולם הבא, ואף גרמו לאחרים לחיות בעולם הבא.

אמור מעתה: שמחה איננה דבר צדדי שצריך לעבוד עליה כפי שצריך לעבוד על עניינים אחרים, כגון שמירת הזמן ושמירת עיניים, אלא תוצאה היא הנובעת מהאמונה שבלב. ואכן הצדיקים גילו לנו שלפעמים תהיה השמחה מפתח לפתיחת הלב על מנת שתוכל האמונה להכנס אל הלב, ואשר על כן אמרו לנו, שאע"פ שלא הגיע עדיין האדם למדרגה גדולה באמונה, יש לו לעבוד על השמחה כדי שזו תפתח את לבו ותיכנס בו האמונה. אבל בסופו של דבר, השמחה האמיתית שאליה אנו שואפים, היא השמחה הבאה כתוצאה מאמונה אמיתית.

אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה

וזה לשון שו"ת כתב סופר (או"ח סי' כז): מה שאמרו אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, וצריך להבין למה לא, וכי כאיש א-ל שיכזב וימאס במי שפניו זועפות ולבו בקרבו נשבר שמתרחק ממנו? ! הלא ה' ישכון את דכא ושפל רוח! אלא הוא הדבר אשר דיברנו, כי מי שהוא בשלימות אמונה אומן כי הכל מהשי"ת ומאתו לא תצא הרעות, לא יכאב לבו ולא תתבלבל מחשבתו אם יחלה או אם יבואו עליו אחד מן המקרים לא טובים לפי שעה וראות עין אדם, ומי

(פרשת תולדות): כמה פעמים ביארנו כי שורש עבדות הבורא ברוך הוא הוא השמחה, לשמח בחלקו על היותו חלק אלוקי ממעל, ובשמחה יוכל להמשיך על עצמו להיות דבוק בדביקות נצחית, וכאמרם ז"ל אין השכינה שורה לא מתוך עצבות... והנה שורש מהות השמחה הוא האמונה והבטחון בה' באמת, בהיותו יודע שהבורא כל עלמין ממלא כל עלמין, סובב כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה, והוא הממציא כל הנמצאים, משגיח הפרטי, ובלעדו לא ירים איש את ידו וכו', הוא הנותן כוח ואומץ לכל הנאצלים והנבראים והנעשים, שומע שוועת נכאים, מנהיג עולמו בחסד...

עדות היא לבעלי הבטחון

הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א אמר: התורה לא ניקדה את תיבותיה בכוונת מכוון, כדי שיוכלו לדרוש אותן לפי הצורך, ועל כן אני אומר בפירוש הפסוק (דברים ג, טו) וְלִמְכִיר נָתַתִּי אֶת הַגְּלִיעָד, כִּי אִילוּ נֹאמַר וְלִמְכִיר נָתַתִּי אֶת הַגְּלִיעָד, וְהַכוּוּנָה שְׂמִי שֶׁמְכִיר אֶת בּוֹרְאוֹ, נִיתֵן לוֹ הַגִּילָה לְעוֹדוֹת, כִּי מִי שֶׁהוּא שֶׁמַּח, סִימָן מוֹבְהָק הוּא שֶׁהוּא מְכִיר אֶת בּוֹרְאוֹ.

וראיתי להרה"ק מבאהוש זיע"א שהסביר על דרך זו את המסופר במסכת תענית (כב, א) על שני בני עולם הבא שכאשר נשאלו על-ידי רבי ברוקא על אודות מעשיהם, אמרו: "אינשי בדוחי אנן ומבדחינן עציבי", והיינו כי מקור שמחתם היה במה שהיו איתנים באמונתם, ולכן כאשר ראו אנשים עצבים, לא היו צריכים לעשות להם דרישות וחקירות כדי למצוא את סיבת עצבותם, אלא מיד היו מבינים

אנו מצווים עליה היצר הרע מבלבל את מחשבתנו כדי שלא נהיה בשמחה, על אחת כמה וכמה שהיה מבלבל את מחשבתנו יותר ויותר אילו היינו מצווים עליה, שהרי זהו הטעם (לפי תוספות) במה שאמרו (ע"ז ג, א) "גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה", כי המצווה יצרו מתגבר עליו יותר ממי שאינו מצווה.

אך לפי מה שנתבאר עד כה מדברי הצדיקים שהשמחה היא תוצאה של חיזוק האמונה, אם כן הטעם פשוט מדוע לא צייתה התורה על השמחה, שהרי כבר צייתה לנו על האמונה בדיבור הראשון "אנכי ה' אלוקיך", והשמחה בכלל האמונה. וכפי שלא נצטוונו להדיא על הבטחון, אלא כלול הוא במצות "אנכי ה' אלוקיך" כפי שכתבו הראשונים ונתבאר בארוכה בשיעור הראשון משיעורי הבטחון, כך לא נצטוונו על השמחה בהיותה תוצאת הבטחון, כי האדם הבוטח יודע גם בעת צרתו שהקב"ה טוב ומטיב ושכל מה שהוא עושה לו הוא לטובתו, וממילא הוא בשמחה תמיד.

וביום שמהתכם – אלו השבתות

ומזה נשכיל להבין עוד מדוע שבבת יש רק מצות עונג ולא מצות שמחה, בשונה מיום טוב שיש בו גם מצות שמחה, שהרי כל ענין השבת הוא להגיע אל האמונה החושית שהקב"ה ברא את העולם בששת ימי המעשה ועדיין הוא מנהל אותנו ומשגיח עליו

שדואג כואב ונאנח ומצטער חסרון אמונה והבטחון הוא, ואיש כזה אין ראוי שתשרה עליו שכינה, כי חסרון השלימות הוא, ויפה אמרו אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, מי ששמח לבו ובטוח בה' כי לטב עביד אף על פי שאינו רואה אין ומה.

אמור מעתה: השמחה והעצבות לכשעצמן אינן סיבות להשראת השכינה או לסילוקה, אלא סימנים הם, כי מי שהוא בשמחה סימן הוא שאמונתו חזקה בה' ואם כן הוא כלי שלם לקבלת אור השכינה, מה שאין כן מי ששרוי בעצבות שאינו כלי ראוי לקבלת אור השכינה.

שמחה אינה מצוה אלא תוצאה

ומעתה נרויח להבין דבר נפלא. הנה הספרים כתבו לדון מדוע לא נחשבה השמחה לאחת מתרי"ג המצוות, והרי השמחה יכולה להעלות את האדם כפי שאין שום מצוה יכולה להעלותו, כמאמרו המפורסם של הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א, וכן איתא⁸ שהאריז"ל העיד על עצמו שזכה לכל מדרגותיו הנשגבות על-ידי שמחה של מצוה, ומדוע לא תהיה השמחה מצוה כאחת ממצוות התורה.

וכבר הבאנו פעם בשם הרה"ק מסאטמאר זיע"א (דברי יואל פרשת לך לך) שאמר, שאם היתה התורה מצוה על השמחה היה היצר הרע מפעיל את כל כוחותיו כדי להניא את האדם מלקיימה, ואם עכשיו שאין

⁸ ראה לשון רבי אלעזר אזכרי ז"ל בספרו, ספר חרדים (הקדמה למצוות, התנאי הרביעי): וכן גילה הרב החסיד המקובל מהר"ר יצחק אשכנזי זצ"ל לאיש סודו, שכל מה שהשיג שנפתחו לו שערי החכמה ורוח הקודש, בשכר שהיה שמת בעשית כל מצוה שמחה גדולה לאין תכלית. הובאו דבריו ב'משנה ברורה' סימן תרס"ט ס"ק י"א.

שהשמחה הוא מבחן האמונה. ולא רק מצות משתה ושמחה היא מבחן לכך, אלא גם מצות משלוח מנות, כי אם האדם יכול להניח הצדה את כל חשבונותיו שהיו לו עם בעלי דבביה, סימן הוא שהאמונה בה' נתחזקה בלבו על-ידי קריאת המגילה, אבל אם אינו מסוגל לכך ועדיין שוכנת לו טינה בלב על בעלי דבביה, סימן הוא שטרם נתחזקה האמונה בלבו כי עדיין הוא חושב שלא פעלו בשליחות שמים, ושאלמלא הם, לא היה ניווק.

ונמצא שדווקא על-ידי כל עבודות היום, הכוללות הן את קריאת המגילה בלילה וביום, והן את קיום מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים, מגיע האדם לשמחה אמיתית ויכול גם יכול לערוך את שולחנו בסוף היום ולקיים מצות משתה ושמחה כדת של תורה.

וזה גם הביאור במה שאמרו (מגילה ז', ב) "מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", כי עבודת היום היא להגיע למדרגה כזו שלא נבדיל בין ארור המן לברוך מרדכי, אלא נאמין בכל לבנו שכל מה שנעשה לנו הוא מאת ה' לטובתינו.

ואהבת את ה' אלוךך

והנה פעמיים ביום אנו אומרים: "שמע ישראל ה' אלוךינו ה' אחד" כדי לחזק את האמונה בלבנו, ומיד לאחר מכן אנו אומרים: "ואהבת את ה' אלוךך בכל לבך ובכל נפשך ובכל מאודך", ופירשו התנאים הקדושים שהכוונה בזה להרגיל את לבנו להיות מוכנים למסור את הדברים החשובים

ועל כל אשר נעשה בו, ואם כן השמחה שהאדם זוכה לה בשבת, איננה שמחה חיצונית, אלא שמחה פנימית שנובעת כתוצאה מחיזוק האמונה בלב במשך השבת. אומרים לו לאדם: תענג את עצמך בשבת, תאכל ותשתה ותישן, והכל כדי שתוכל להודות ולהלל לה' ולהגיע מתוך כך לאמונה אמיתית, וכשתגיע לאמונה אמיתית, ממילא תזכה לשמחה פנימית ועצומה. ואם כן לא שייך לצוות לאדם על השמחה בשבת, כי השמחה בשבת היא תוצאה ואין עובדים עליה כפי שעובדים על דבר הבא מבחוץ.

משתה ושמחה לאחר כל עבודת היום והנה בפורים נצטוונו בשמחה מיוחדת של משתה ושמחה, וכך אנו חייבים לבשם את עצמנו בפורים על-ידי שתיית יין. ואכן ההלכה היא שעיקר סעודת פורים ביום, והיינו כי רק לאחר שקראנו את המגילה פעמיים, אחת בעת החושך ואחת בעת האור, והתבוננו ביסודותיה ונתחזקה האמונה בלבנו, רק אז השמחה מתעוררת בלבנו ויכולים אנו לבוא אל המשתה.

אילו היינו עורכים את הסעודה בלילה, היתה השמחה נחשבת אז רק כמפתח לפתיחת הלב, ולא כשמחה שאליה אנו שואפים, אבל מאחר שאנו עורכים אותה בסוף היום לאחר כל העבודה הגדולה, נחשבת אז השמחה כשמחה אמיתית שהיא תוצאת האמונה.

ומאחר שהשמחה בפורים היא תוצאת האמונה, אפשר לבדוק על ידה את האדם לראות אם באמת הגיע לאמונה או לא, וכמו שהובא לעיל מהרה"ק מלעלוב זיע"א

אפילו הוא נוטל את נפשך

והנה עלינו לדבר על עוד ענין אחד חשוב מאוד לעבודת החיים שלנו. הנה ה'חידושי הרי"ם' פירש "בכל לבבך אפילו הוא נוטל את לבבך", כדרך שפירש רבי עקיבא (ברכות שם) "בכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך".

וביאר ה'חידושי הרי"ם', שגם אם האדם מרגיש שנטלו לו את לבו; הוא רוצה להתפלל ואינו יכול, הוא רוצה ללמוד ואינו יכול, הוא רוצה לעבוד את בוראו ואינו יכול, ודבר זה הוא הדבר החביב עליו ביותר, כי יודע הוא שתכלית החיים שלו לעבוד את בוראו, ועכשיו אין לו את הכלים לכך, ונפשו עגומה עליו על שהוא מפסיד את תכלית חייו. עליו דיברה תורה שאם יעבוד על עצמו להאמין שזהו הטוב ביותר עבורו ויעבוד את ה' כפי יכולתו, יגיע למדרגה הגדולה ביותר של דביקות, שהרי ימסור בכך את הדבר החביב עליו ביותר, וידמה למי שנפשו חביבה עליו ביותר והוא מוסרה לשמים או מי שממונו חביב עליו ביותר ומוסרו לשמים.

צדיק ורע לו ביצד?

האדמו"ר רבי אברהם מסטריקוב זיע"א מסר מה ששמע כמה פעמים ממורו ורבו הגה"צ רבי שמעון מזעליכוב זצ"ל משגיח דשיבת חכמי לובלין, וכה אמר: משה רבינו שאל מאת ה': "רבונו של עולם! מפני מה יש צדיק וטוב לו ויש צדיק ורע לו, יש רשע וטוב לו ויש רשע ורע לו?" ויש לתמוה איך שייך כלל צדיק ורע לו, הלא הצדיק יושב כל ימיו על התורה ועל העבודה

עלינו ביותר למען רצון ה', והיינו שאם נרצה דבר אחד ברצון אדיר וחזק, כגון להישאר בחיים (בכל נפשך) או להשאיר את ממונו אצלנו (בכל מאודך), כל שנראה שהקב"ה רוצה להיפוך, נאמין שמה שהקב"ה רוצה, הגם שהוא נראה רע גמור, אינו אלא טוב, ונקבל רצונו.

והלא כך איתא בכרייתא (ברכות סא, ב): רבי אליעזר אומר, אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאודך, ואם נאמר בכל מאודך למה נאמר בכל נפשך? אלא אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו, לך נאמר בכל נפשך, ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו, לך נאמר בכל מאודך. וביאור הדבר, שעל האדם למדוד את עצמו לראות מהו הדבר החביב עליו ביותר, ולשאוף להגיע למדרגה, שגם כאשר יהיה רצון ה' לקחת ממנו דבר זה החביב עליו ביותר, יאמין שזה לטובתו ויטוב לו.

וזהו מה דאיתא שם במעשה דרבי עקיבא, שאמר לתלמידיו בשעה שסרקו אותו במסרקות של ברזל: "כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו?!

וכל שהגיע למדרגה זו, אין שייך במציאות לגזול ממנו שמחתו, שהרי הוא מאמין באמונה שלימה שאפילו יקחו לו את נשמתו וממונו יהיה זה לטובתו, ואם כן על מה יש לו להצטער? זהו תכליתו של האדם, אך אין זה בא ביום אחד ולא בשנה אחת ואף לא בעשר שנים, אלא האדם הולך וממתקרב עדיה מיום ליום על-ידי עבודה תמידית.

הא לנו שהמקיים "ואהבת את ה' אליך בכל לבבך" מתעלה למדרגה גבוהה יותר מזה שמקיים רק "בכל נפשך ובכל מאודך", כי יתכן ששיגיע האדם למדרגה כזו באמונתו, שלא יירע בעיניו כלל שיטלו את נשמתו או את ממונו, וכמו שאמר הרבי ר' זושא זי"ע שאינו יודע לפרש המאמר "חייב האדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה", שהרי מעולם לא אירע לו דבר רע, ואז יטלו ממנו את לבבו שהוא הדבר הנעלה ביותר אצלו, וכשיאמין שגם זה הוא מאת ה' ויקבלו באהבה, יתעלה הרבה מאוד יותר ממה שהיה מתעלה קודם לכן.

זכרתי ימים מקדם

ובגלל זה אנו רואים בסדר הבריאה שהרבה מגיעים למצב כזה בימי זקנתם. במשך חייהם היו מפלפלים יומם ולילה בלימודה של תורה והיו עובדים את בוראם בחיות גדולה, והנה עכשיו עוזבים אותם כוחותיהם ומוחם ולבם אינם נותנים להם להמשיך בכך. ולכאורה היה הסדר צריך להיות להיפך, שככל שהאדם הולך וזקן ומתקרב לקראת נתינת דין וחשבון, יתעלה יותר. אך לפי האמור, באמת האדם מתעלה יותר ככל שהוא הולך וזקן, כי דווקא על-ידי שכוחותיו אוזלים והוא ממשיך לעבוד את ה', דווקא בגלל כן הוא הולך ומשתלם והקב"ה מעלה אותו למדרגות יותר גבוהות.

וזהו מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קמג): וַתִּתְעַשֵּׂף עָלַי רוּחִי בְּתוֹכִי וְשִׁתְּמַם לִבִּי, וְזָכַרְתִּי יָמַיּם מִקִּדְּמִי הִגִּיתִי בְּכָל פְּעֻלָּתִי בְּמַעֲשֵׂה יְדֵי אֲשׁוּחֹתַי (כשהייתי בימי נערוּתִי, וכוחותִי היו כמותניי, עבדתי אותך

וכל תענוגו וחיותו הוא מקבל מבוראו, ואם כן מה יחסר לו, והלא מרוב תענוגו וחיותו לא ירגיש כלל בחסרון פרנסתו ובשאר חסרונותיו? וכן יש לתמוה איך שייך רשע וטוב לו, וכי מה טוב יש לו לרשע? וכי אפשר לקרוא טוב לתענוגים שפלים אלו שבין רגע היו ובין רגע חלפו?!

המשגיח הוציא אנחה עמוקה מלבו והוסיף: בוודאי מוכרחים אנו לומר שאין המדובר בעניינים גשמיים, כי אלו אינם נחשבים לא כרע אצל הצדיק ולא כטוב אצל הרשע, אלא כשמדברים על הרע מתכוונים לצדיק זה שבניו אינם הולכים בדרכי ישרים, כי הצדיק רצונו עז להעמיד דורות ישרים וכשאחד מבניו סוטה ח"ו מן הדרך הישרה, צער גדול הוא עבורו, ועל כגון דא שאל משה רבינו – מפני מה יש צדיק רע לו. וכשמדברים על הטוב מתכוונים למי שבניו הולכים בדרכי ישרים, ועל כגון דא שאל משה רבינו – מפני מה יש רשע וטוב לו, מדוע אנו מוצאים לפעמים רשעים שבניהם הולכים בדרכי ישרים לפליאת כל רואיהם.

התעלות הצדיק על-ידי איבוד

המדרגות

והנה יסוד זה ממש נאמר מעתה גם לגבי קריאת שמע. כי הנה הצדיק לכאורה יקשה לו לקיים ואהבת את ה' אלוֹקֶיךָ בכל נפשך ובכל מאודך, שהרי טוב לו ואינו צריך לעבוד על עצמו להאמין, אבל אם אינו יכול לעבוד את בוראו מפני שהוא מרגיש שלבו סתום, אזי גם הוא יכול להיות במדרגה של קבלת יסורים באהבה ולקיים ואהבת את ה' אלוֹקֶיךָ בכל לבבך.

מאת ה' מפני שהוא רוצה להעלותך יותר.

הסוד לאריכות ימים

במסכת תענית (כ, ב) איתא: שאלו תלמידיו לרב אדא בר אהבה (לגירסא אחרת רבי זירא): במה הארכת ימים? אמר להם: מימי לא הקפדתי בתוך ביתי... ולא הרהרתי במבואות המטונפות, ולא הלכתי ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין...

אריכות ימים פירושה דביקות בה', כי על-ידי הדביקות בה' מקבלים חיות, ועל זה אמר האמורא: את חיותי אני מקבל על-ידי התורה והתפילין, אולם כל זה במקומות נקיים, אבל במבואות המטונפות, שם אני מקבל את חיותי דווקא על-ידי שאני נמנע מלימוד התורה, כי כמו שאפשר להיות דבוק בה' על-ידי לימוד התורה, כך אפשר להיות דבוק בו על-ידי הימנעות מלימוד התורה, והכל לפי רצון ה'.

וכפי שדבר זה נכון לגבי המקום, כן הוא נכון לגבי הזמן, וכפי האמור דווקא המגיע למדרגה זו שהוא דבוק לבוראו כשנמנע ממנו ללמוד תורה באותה מידה שהוא דבוק בו כשמתאפשר לו ללמוד תורה, דווקא הוא מאריך ימים, כי סימן הוא שהוא במדרגה גבוהה מאוד של דביקות.

אם כבנים אם כעבדים

הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"א אמר שלפעמים הקב"ה נוטל מן האדם את כוחותיו ומדרגותיו, משום שהאדם צריך

בחיות גדולה), פְּרִשְׁתִּי יְדֵי אֱלִיךָ נִפְשִׁי כְּאֶרְץ עֵינֶיךָ לְךָ סֵלָה (פורש אני את ידי אליך כי עכשיו נפשי יבשה ועייפה ואין לי את מה שהיה לי בימי נעוריי), מִהֵרָ עֲנֵנִי ה' כְּלָתָהּ רוּחִי אֶל תִּסְתַּר פְּנֵיךָ מִמֶּנִּי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם יְרֵדֵי בֹרֶךְ.

דוד קיים את הפסוק "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך" במה שהאמין שחסרון כוחותיו הוא מאת ה', ולכן תחת אשר תפול רוחו, דיבר אל ה' וביקש ממנו לקרבו אליו ולעזור לו לעבדו לפי כוחותיו.

על כגון דא נאמר: "מי שלבו ומוחו חביבים עליו יותר מגופו וממונו, תלמוד לומר בכל לבבך". וכשהוא עובד את ה' מתוך אמונה שכך הוא הטוב ביותר עבורו, הוא עולה למדרגה יותר גבוהה במצות אנכי ה' אלוקיך⁹.

החסיד הנודע רבי ניסן פילטשיק זצ"ל היה אומר בזקנותו: "כבר קשה לי ללמוד, אבל האמונה עדיין מפעפעת בקרבי", וכך היה מפוז ומכרכר בכל עוז על האמונה שלו.

הוא היה אומר כן בגלל שהדבר כאב לו בזכרו את התענוג העצום שהיה לו כשהיה שוקע בים התלמוד, אבל הוא חזק את עצמו במה שיש לו אמונה. ואף אנו צריכים לזכור זאת תמיד, שאם יש משהו שנואב לאדם, אין זה סימן שהשליכו אותו לארבע רוחות השמים, אלא קרשיא הוא שיש עליו תשובה, והתשובה היא שגם זה הוא

⁹ ראה בספ"ק 'בית אהרן' לשבת שובה.

יתנו לעשיר שהעני עבד לרוץ לפניו, ירגיש בדיוק רב כעני רגיל שלא נתנו לו פרוסת לחם.

כן הוא הדבר במי שהיה רגיל לעבוד את ה' במדרגות גבוהות ולפתע ניטלו ממנו מדרגותיו, או כעין זה במי שהיה רגיל לעבוד את ה' בין כתלי בית המדרש, וביום מן הימים נאלץ לצאת על המחיה ועל הכלכלה, והרי הוא מרגיש שאין לו את הישוב הדעת שהיה לו בעבר.

כל שברור לו לאדם זה שהוא עוסק במה שרצון ה' שיעסוק בו, הרי הוא שש ושמח שהוא מקיים רצון ה', ואע"פ שאין לו אותה מתיקות שהיתה לו בעבר, מכל מקום הוא שמח מעצם זה שהוא יכול לעבוד את בוראו באופן זה.

אכן לפעמים נוכל למצוא אדם מן הסוג הזה מתהלך שבור ורצוף מפני שהוא מלא ספיקות מחוסר ידיעה אם הוא הולך בדרך הנכון, או שמא עליו לחזור לספסל הלימודים. ועל כן נחוץ מאוד שתחילה לכל יברר האדם היטב מה עליו לעשות, ולאחר שיהיה לו הדבר ברור שהוא הולך בדרך הנכון, ישיש וישמח מבוקר ועד ערב על שהוא עובד את בוראו כפי רצונו, והגם שרצון עצמו היה לעבוד את בוראו באופן אחר, הלא מוכן הוא לבטל את רצונו העצמי מפני רצון ה'.

לעבוד את ה' אם כבנים אם כעבדים, וכמו שאנו אומרים "אבינו מלכינו", וכן כתב ה'אור החיים' הקדוש בפרשת יתרו שמחמת כן נצטוונו לאהוב את ה' ולירא מפניו, כי מי שיש לו אהבה בלי יראה יכול לסטות ח"ו מן הדרך, ומי שיש לו יראה בלי אהבה יחסר לו בדביקותו.

הא לנו שבשביל שלימות האדם צריך הוא לעבוד את ה' גם כבן וגם כעבד, דהיינו מצד אחד להרגיש מתיקות גדולה כבן המתרפק על אביו, ומצד שני להיות בביתול גמור כעבד לפני רבו, ומי שאינו מרגיש שום מתיקות, הרי הוא כעבד, ומתמלא שמחה גדולה מעצם זה שהוא זוכה להתבטל בפני בוראו¹⁰.

שברי לוחות מונחים בארון

הנה במסכת כתובות (סז, ב) איתא שיש חילוק בין מי שהיה עני מאז ומעולם למי שהיה עשיר והעני, כי זה שהיה עשיר והעני התרגל לחיי עשירות ועל כן צריך לספק לו כפי מה שהיה רגיל, ואפילו עבד לרוץ לפניו צריך לספק לו.

וטעם הדבר, כי לאחר שהתרגל האדם לדבר מסוים, נעשה זה חלק מנפשו, ולכן בעוד עני רגיל מתיישבת דעתו בפרוסת לחם, עשיר שהעני אין דעתו מתיישבת עד שלא יהיה לו עבד לרוץ לפניו. ומכל מקום שניהם באים לאותה מידה של ישוב הדעת, ואם לא

¹⁰ ראה לשון ספ"ק 'בית אהרן' לשבת שובה: מה שאיש ישראל עושה צריך להרגיש בזה חיות וטעם לזמן מרובה. ואפילו הוא רק כשור לעול וכחמור למשא גם זאת יערב לו במה שזוכה לעשות רצון קונו כשור לעול וכחמור למשא. וכשיש לו תענוג מזה אזי הוא מרגיש טעם בעוה"י.

מותי יבוא לידי ואקיימנו

הלא כן גילו לנו חז"ל (ברכות ס, ב) שעל האדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה ולקבל את הכל בשמחה. וביאור הדבר שעליו להגיע למידת ההשתוות ולומר "ה' נתן ה' לקח יהי שם ה' מבורך", **עד שלא ירגיש חילוק בין עבודת ה' באופן של מתיקות לעבודת ה' באופן של עבדות.**

ואכן האדם ירגיש בהכרח חילוק בין עבודה זו לעבודה זו, ותמיד יכאב לו על שאינו זוכה לעבוד מתוך מתיקות, אך ישאף תמיד להגיע למדרגה שכבר לא יכאב לו וכבר לא יהיה לו שום חילוק ביניהן, וכשיגיע למדרגה זו, לא יהיה לו יותר מה לעשות בזה העולם. ולכן אנו רואים שכיון שהגיע רבי עקיבא למדרגה זו שגם כשסרקו את בשרו במסרקות של ברזל, קיבל עליו עול

מלכות שמים מפני שלא היה לו חילוק בין עבודה כזו לבין עבודה באופן של מתיקות, נסתלק מן העולם ועלה למקומו בגן עדן.

עבודת האדם היא ללכת תמיד הלוך וחזור, דהיינו מצד אחד לברך דיין האמת ומצד שני לברך אותה בשמחה, ובזה שהוא מתייגע בכך הוא עולה ומתעלה ומגיע למדרגות יותר גבוהות מן המלאך. וכל אחד מתנסה בדברים אלו, וזה מפני שטובתו של הקב"ה אין לה גבול, ולכן כשהאדם מגיע למדרגה מסוימת, הקב"ה מעמיד בפניו עוד נסיון כדי להעלותו במדרגה נוספת וכן הלאה בלי סוף, והרי אין אנו יכולים לתאר לעצמנו לכמה טוב ולכמה נצחיות יזכה האדם עבור כל פעם שהוא משבר את טבעו ונותן הודיה להשי"ת גם כשקשה לו להודות לו.

ארבעה השבונות של שמחה

התעוררנו לענין זה בעקבות פניות מיהודים שביקשו חיזוק לדבר, ולכן ננסה בס"ד ללקט מדיבורי צדיקים שהאירו את עינינו בעבודת השמחה אף כאשר הדברים אינם מאירים ושמחים מאליהם.

שמחה – כרצון הבורא

ובכן, החשבון הראשון הוא: יש לשמוח בפורים ללא שום 'חשבונות'... פשוטו כמשמעו. **יש לשמוח בפורים כי הקב"ה ציווה לשמוח**, כפי שיהודי יודע שעליו להניח תפילין, ללמוד ולהתפלל ולעשות כל מה שצריך אף אם קשה לו, כך **גם יש לשמוח בפורים אף אם הדבר קשה.**

דברים אלו נשמעו מפי הרה"ק בעל 'חובת התלמידים' מפיסצנא הי"ד זיע"א ביום הפורים בשנות הזעם בגטו וורשה, כאשר מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה ויהודים לא היו מסוגלים לשמוח בפורים, בהיותם רעבים לפת לחם, נתונים לרציחה ולמרמס תחת הנאצים ימ"ש וכמעט מאסו לגמרי בחייהם.

וכך אמר להם הרה"ק מפיסצנא זיע"א: **פורים הוא כיום כיפורים**, כפי שביום הקדוש לא יעלה על דעת אדם מישראל לטעום קמעא אף שהתענית קשה עליו מאוד, כך גם בפורים יש לשמוח כי כך הוא רצון הבורא וזה תענוג להקב"ה, אף שהדבר קשה מאוד עליו.

נעילת הסנדל בפורים

עומדים אנו לפני פורים. אם כי עבודת השמחה נוהגת בכל השנה, אך בימי הפורים היא כפולה ומשולשת. הרה"ק בעל 'השארית ישראל' מווילעדניק זיע"א מביא (שארית ישראל, תחילת מאמרי פורים) בדרך צחות לגבי מה שמובא בזוהר הקדוש כי יום כיפורים היינו יום כ- 'פורים', משמע שפורים הוא יותר גבוה מיום הכיפורים, אם כן היה מן הראוי שביום זה ינהגו חמשת העיניים כמו ביום הקדוש, אלא שמכיוון שאחד העיניים הוא 'נעילת הסנדל' וזה אי אפשר לעשות בפורים שכן צריך לקיים את מצוות הרקידה, ובלא נעליים טובות לרגליו לא יוכל האדם לרקוד, לכן אין נוהגים חמשת העיניים בפורים.

ואכן בפורים ע"י עבודת השמחה והריקודים פועלים את כל מה שצריך לפעול, וזו עבודה גדולה.

השאלה הנשאלת: כיצד יכול כל אחד להכניס עצמו לעבודת השמחה אף אם הדבר קשה לו מסיבות מסוימות ואין הכל מסתדר לו בחיים כרצונו? זאת ועוד, ישנם למרבה הצער רבים המתמודדים עם ניסיונות קשים ומצוקות שונות ומשונות שאי אפשר לפרוטן עד כי עולמם חרב עליהם. כיצד יכולים גם הם להשתתף ולשמוח כראוי לקיים את מצוות היום?

את סעודתו העלובה, והעיד מי שראהו, שעל אף מצבו הקשה התגבר מאוד בכל כוחו להיות בשמחה כמצוות היום מתוך התחזקות באמונת אומן כי זה מה שהבורא דורש מעמו בשעה זו.

בספה"ק **'שפת אמת'** (מאמרי פורים תרמ"ט) מובא על מאמר חז"ל: **"סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו"**, כי מי שאוכל הסעודה 'בלילה' כלומר: מתוך חשכות ואפלה, בלא ה'שמחה של מצווה', לא יצא ידי חובתו. **כי המצווה צריכה להיעשות מתוך שמחה בכל מצב**, אף שלא הסתדרו אצלו כל השאיפות והרצונות ולא הגיע למדרגות שרצה להגיע, וכאשר עושים המצוה במחשבה זו, אזי המצווה מגיעה למקום גבוה מאוד. זהו החשבון הראשון.

בשמחה פועלים ישועות

החשבון השני: כח השמחה הוא שאף כאשר אדם הגיע למצב הקשה ביותר, ונגזרה עליו גזירה רעה והרי הוא כבר לאחר חיתום שטרות ששום דבר אין יכול להועיל - מכל מקום השמחה בכוחה לשנות ולקרוע את כל הגזירות. אם היהודי שמח יכול הוא לשנות את כל גזר דינו לטובה.

בראשית ימי של הרה"ק **רבי מרדכי מנדבורנא** זיע"א, היה דרכו ביום הפורים לפעול ישועות גדולות על ידי תפילה, והיה נוהג לומר את כל ספר התהילים ושופך תחינות ובקשות למען ישועות ישראל, ואף התבטא ואמר שאין לקרוא לשום בית מדרש

וכן מובא סיפור נפלא¹¹ על מדינה אחת שנקלעה לצרה מסוימת והמלך שיגר את שלוחיו לצדיק שהתגורר במדינה לבקש שיעתיר בעדו להסיר את הצרה והמצוקה מהם. היה זה בתקופת פורים ומיד לאחר הפורים הסתלקה הצרה והמלכות נושעה לגמרי.

לאחר מכן שלח המלך לשאול את פי הצדיק באמרו כי בוודאי אין לו ספק שהישועה היא בזכותו, אך רוצה הוא להבין כיצד יתכן שביום הפורים ערך הצדיק סעודה גדולה כיד המלך, אכל ושתה והתבסס ביי, ולא ראו כלל שעמד בתפילה ובתחנונים לפני הבורא שיבטל את הגזירה.

השיב לו הצדיק כי **הישועה באה על ידי שעושים את רצון הבורא, וביום הפורים רצון הבורא הוא שישמחו באכילה ובשתיה, ולכן פועלים ישועה על ידי שמחה זו.**

חשבון זה הוא הפשוט ביותר ועדיף משאר חשבונות שניתן להיכשל בהן. החשבון הוא: כאשר אנו עושים את רצון הבורא, גם הבורא יעשה את רצוננו וימלא את כל משאלות ליבנו. זו כבר סיבה טובה לשמחה, כי כך הוא כעת רצון הבורא.

שמענו מעשה נורא שאירע לאחרונה על יהודי שרעייתו סבלה ממחלה של עצבים - נערווען ל"ע, וביום הפורים כאשר נטל ידיו לסעודת היום נתקפה זוגתו בשיגעון עד שלא היה שייך להישאר בבית, ויהודי זה נכנס לבית הכנסת וכזית פת בידו לסעוד שם

¹¹ דברי שמואל מסלונים בשם בעל ה'סמיכות חכמים', וי"א בשם רבי אלעזר רוקח בעל ה'מעשה רוקח'

חסידים שנסעה בתופים ובמחולות אל הרבי. החסידים שהבחינו בו חקרו אותו על פשר פניו הנפולות, כאשר שמעו את דבריו שתו עמו לחיים ויצאו ברקידה גדולה לשמחו ולעודדו. לאחר מכן אמרו לו שיבוא עמם אל הרבי שוב, מאחר וכבר שמע לקול הצדיק וחזר לדרכו, כעת יכול הוא לבוא לנסיעה חדשה אל הרבי.

ויהי, כאשר הגיעו לובלינה קיבל אותו הרבי בשמחה בסבר פנים יפות. לאחר מכן הסביר הצדיק כי בפעם הראשונה ראה עליו שנגזרה עליו גזירה רעה שעליו להיפטר מן העולם בהקדם, ולא רצה שהמקרה הרע יארע כאן בלובלין, לכן שילחו לביתו. אך עתה לאחר שהיה שרוי בשמחה נתבטלה הגזירה לגמרי ממנו בכח אותה שמחה, ויהי לפלא.

הרי לנו כי החסידים בעצמם בלא כח הצדיק המשיכו את הישועה בכח השמחה שהיתה להם ללא חשבונות כלל, שהרי החסידים עצמם לא ידעו כלל מאותה גזירה. ובוודאי הנהגה זו נמצאת בדורנו אנו גם כן, שחסידים יכולים להמשיך ישועות בכח השמחה והריקודים באהבת חברים.

הרה"ק מסקולען זיע"א היה מוסיף כי לכן לאחר הימים הנוראים, ר"ה ויום הכיפורים, כאשר אין אדם יודע איתו עד מה, ואם חלילה נגזר עליו דבר לא טוב בימים אלו, לכן באים ימי השמחה של שמיני עצרת ושמחת תורה, בהם ניתן לפעול ולבטל כל דבר בכח השמחה.

מסופר גם על הרה"ק רבי שמחה בונים מפשיסחא זיע"א שסיפרו לו שאדם

בשם 'נדבורנא' אלא אם כן יקבלו עליהם שביום הפורים יסיימו את ספר התהילים בבית מדרש זה.

אולם, בסוף ימיו אמר, כי כיום הוא רואה ומבין את מה שלא הבין בשנים ראשונות, ואילו היה בכוחו היום היה ניגש לכל אחד ואחד ורוקד עמו ומשמחו. כי בשמחה זו ניתן להשפיע את כל הישועות באופן הטוב ביותר.

ויש להדגיש כי אכן המצווה היא אף לשמח את הזולת, אם במילה טובה, או לרקוד עמו, וכן לשמחו בנתינה של 'מתנות לאביונים' ו'משלוח מנות', וזהו חשבון גדול גם למי שזוקק לישועה שעליו לשמוח בכל תוקף כי על ידי כן יפעל בוודאי ישועה, שהרי "כל הפושט יד נותנים לו".

כ"ק אדמו"ר מסקולען זיע"א היה מספר את הסיפור דלהלן בכל שנה ב'שמחת תורה', כדי להסביר את גודל ענין השמחה.

חסיד אחד מחסידי הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א הגיע פעם אל רבו בימי ירח האיתנים, וכאשר ניגש לקבל שלום מרבו לאחר הנסיעה שהיתה כרוכה בעמל רב ובדמים יתירים, השיב לו החוזה זיע"א שלום בשפה רפה וביקשו לשוב לביתו.

החסיד חזר לאכסניה ונמלך להמתין למחר ולראות איך יפול דבר. למחר שוב ניגש לרבו שתמה כנגדו: מדוע אתה עדיין כאן? ושילחו שוב לביתו. החסיד נסע לדרכו שבור ורצוץ עד עמקי נשמתו בלא שיבין מדוע גירשו הרבי.

על אם הדרך, בפונדק, פגש בקבוצת

כלומר **שיהיה בשמחה**, ושמחת החסידים יחדיו היא תפעול להצילו מהגזירה.

מסופר גם על יהודי מחסידי הרה"ק **רבי דוד משה מטשורטקוב** זיע"א שהיה צריך לעמוד במשפט קשה מאוד שכל עתידו היה תלוי במשפט זה, ונסע אל רבו לחג כדי לפעול ישועה. בעת נעילת החג היה הצדיק בחדרו בעבודתו הגדולה והחסידים בחוץ היו שרויים בשמחה רבה, ואז החסיד הנ"ל נכנס אל הרבי לשפוך שיחו לפניו על מצבו הקשה, סיפר לו הרבי סיפור נפלא **מהבעל שם טוב הקדוש** זיע"א.

פעם אחת במוצאי יום הכיפורים כאשר הבעש"ט הקדוש ותלמידיו הקדושים יצאו לקדש הלבנה, נתקדו השמים בעבים ולא נראתה הלבנה, והבעש"ט הקדוש ידע כי סיבת הדבר הוא מפני קטרוג גדול שהתפילות לא נתקבלו, והסתגר הצדיק בחדר בעבודה גדולה של יחודים ותפילות, ובאותו זמן החסידים בחוץ שלא ידעו מאומה שמחו ורקדו ברקידה גדולה של מצוה.

ויהי בתוך שמחתם אזר אחד מהתלמידים עוז ופתח לפתע את דלת חדר הצדיק ברמזו כי רצונם שהצדיק יצא לחוץ להשתתף עמם בשמחתם. הבעש"ט הקדוש ניאות לבקשתם ויצא עמם ברקידה ומיד התפזרו העבים ונראתה הלבנה בהדרה. ואמר הבעש"ט הקדוש **כי בכח שמחה זו נקרעו כל הגזירות הרעות והתבטל הקטרוג הגדול**, אף שבכח תפילתו ויחודיו הגדולים

אחד טובע בנהר ואי אפשר להצילו, ביקש הצדיק שיאמרו לו שימסור דרישת שלום ללויתן... ונעשה מזה שחוק גדול. בסופו של דבר ניצל אותו יהודי מטביעה, ואמר הצדיק שראה כי כבר נגזרה הגזירה ואין אפשרות להצילו אלא על ידי כח השמחה, ולכן אמר דבר שחוק כדי להמשיך שמחה.

בכך אפשר להבין את דרכי הצדיקים הנסתרות שלפעמים בשמעם על מקרה קשה הם מגיבים בבדיחותא ובכת שחוק, כי בכך ניתן לפעמים לבקוע חומות ברזל ולקרוע כל גזירה רעה.

הרה"ק **רבי יענקל'ה מפשעווארסק** זיע"א היה מספר שבעירו של הרה"ק **רבי אלעזר מרישא** זיע"א¹² היתה פעם מגיפה נוראה ואיומה שהפילה חללים רבים, ופעם בעת שולחנו הטהור התעלף אחד מהנוכחים והתברר כי המחלה תקפתו והיתה סכנה גדולה של התדבקות לכל הנמצאים בקרבתו עד כי נפל פחד גדול מאוד על כולם, והרה"ק רבי אלעזר זיע"א פתח בדברי שחוק ובדיחותא עד שהצליחו להשיב את רוחו של החולה אליו וחזר לאיתנו; והסביר הצדיק כי **ראה שנגזרה הגזירה ורק בכח השמחה ניתן להצילו ולקרוע כל גזירה רעה.**

הרה"ק **בעל הייטב לב'** זיע"א היה אומר כי כאשר חלילה נגזרה גזירה על אדם ויצא חייב, העצה היא להכניס את ה'שטרעכלאן' - הסימונים של 'ראשי תיבות' בתיבת: "חייב", שיהיה המשמעות 'חייב' - **ישמחו יעלוזו חסידים ברינה,**

¹² בן הרה"ק ר' אלימלך מרודניק זיע"א דור רביעי בן אחר בן להרה"ק הרבי ר' אלימלך זיע"א.

לא היו יכולים לבטלם.

לשמוח ולרקוד בשמחת פורים, כפי שאנו רואים בשמחת בית השואבה שחסידיים ואנשי מעשה היו מרקדים ואומרים: "אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנתנו" (סוכה נג), דהיינו שהם לא פגמו בילדותם, אבל לאו כל אדם זוכה לכך.

התשובה הראשונה לכך היא, כי אכן **בכח שמחה זו של פורים ללבן ולנקות נפש יהודי מכל חטא ועוון**, וכן כתב הרה"ק ה'שארית ישראל' מווילערדינק זיע"א כי לכך המצוה נקראת: "מקרא מגילה" שהיא מזככת את ענייני ה'גילוי' דהיינו עוונות של 'גילוי עריות' הרהורים וכהנה, שאף מי שנכשל בהם יכול הוא להתנקות ולהיטהר ביום הפורים.

והסיבה לכך, מכיוון שע"י השמחה **עושים 'תשובה מאהבה'**, ואז **כידוע הרי הזדונות נעשים כזכויות**. ולכן, אף מי שבא לימי הפורים ועליו משא כבוד של זדונות הכל נהפך לזכויות והרי הוא מזדכך לגמרי.

באופן זה מתרצים הרה"ק בעל ה'פנים יפות' זיע"א ומרן הגאון רבינו **עקיבא איגור** זצוק"ל ועוד את דברי הגמרא (ראש השנה טז, א) על השטן שמבלבלים אותו ע"י התקיעות דמיושב ותקיעות דמעומד, ופירש רש"י שם שכאשר רואה שישראל מחבבים את המצוות נסתתמים טענותיו, וקשה, מדוע נסתמים טענותיו הרי אף אם ישראל מחבבים מאד את מצוות התקיעה, הרי השטן יודע את כל אשר קלקלו במשך השנה כולה?

אלא, התשובה היא ש**ברגע שיהודים מחבבים בכל עוז את המצווה**, ותוקעים

ומי שזוכה, **מרדכי הצדיק בעצמו יבוא וישמח עמו**... כפי שסיפר הרה"ק בעל ה'דברי שמואל' מסלאנים זיע"א על הרה"ק רבי ייב"י מאוסטרעא זיע"א שפעם ביום הפורים ישב בביתו והיה שרוי בעוני גדול ובמצוקה גדולה עד כי לא היה בידו אפילו פת לחם לסעודה. לפתע נכנס לבית יהודי בלתי מוכר והחל רוקד עמו ומשמחו בכל עוז, ואמר אח"כ הרה"ק רבי ייב"י שהיה זה **מרדכי הצדיק בעצמו שבא לשמחו בשמחתו**, כי הוא 'בעל השמחה' וחפץ שכולם ישמחו בשמחתו.

וברור הוא, כי מי שרואה את חבריו שאינם שש ושמח בשמחת היום, וניגש אליו ומעודדו בנתינה הגונה ובדברי חיזוק שיוכל לשמוח גם כן, הרי בוודאי כי נשמת מרדכי הצדיק מתלבשת כעת בו. כפי שאמר הרה"ק בעל ה'מאור עינים' זיע"א שמי שזוכה לבשר בשורה טובה אזי נשמת אליהו הנביא שהוא "פקיד על כל בשורות טובות" מתלבשת בו בשעה זו, כך גם כאן נשמת מרדכי הצדיק מתלבשת במי שמשמח יהודים בשמחת הפורים.

זדונות נהפכים לזכויות

החשבון השלישי: מאחר ועמלק עושה את שלו לקרר כל אחד ואחד, יש להתחזק בכמה כמה חשבונות, לפי דרגתו של כל אחד.

יש ואדם עושה לעצמו חשבון נפש ורואה את שפל דרגתו כמה נפגם ונתלכלך בחטאים, ומי הוא זה ואיזהו אשר יזכה

חשבון זה מבואר ביארו הרה"ק **הבעל התניא** זיע"א והרה"ק **מבארדיטשוב** זיע"א ב'קדושות'. הקדושת לוי פותח בקושיא חזקה מאוד, מהו סוד הענין שבנס פורים הגיעו היהודים לדרגה כזו של רגש עד שקיבלו עליהם את התורה מאהבה יותר מהרגש שחשו לאחר נס העשר מכות וקריעת ים סוף?

נתאר לעצמנו אדם שנקלע בטעות למקום מסוכן למארב של שודדים ובדרך נס נפלא ניצל, כגון שמלאך אלוקים הגביהו בפתע פתאום והוציאו משם למקום מבטחים, או לחילופין כל השודדים נפלו כפגרים מובסים לפניו כצבאות סנחריב בשעתו. הרי אדם כזה יחוש קרבת אלוקים גדולה ולא יהיה מסוגל לחטוא לעולם מרוב גודל הרגשתו בחסד ה' אליו בפרטות.

מאידך, אם אותו אדם ניצל מסכנה זו בדרך טבעית, כגון שיצליח להזעיק בני אדם שיבואו וישמרו עליו עד שבסוף יוציאו אותו בשלום מלוע הארי, לכאורה באופן כזה ההרגשה לא תהיה כ"כ עצומה כמו מי שניצל בדרך נס ופלא.

אם כן, הקושיא גדולה, למה לאחר נס מצרים וים סוף לא התרגשו כ"כ בני ישראל לקבל התורה מאהבה כפי ש'הדור קיבלוה עליהם בימי אחשוורוש'?

התשובה היא, אומר ה'בעל התניא', כי אדרבה, נס המתרחש למעלה מדרך הטבע אינו כ"כ מופלא למי שמאמין שבורא העולם הוא כל יכול, שהרי "מי שאמר לשמן שידליק הוא יאמר לחומץ שידליק", והוא יאמר לים סוף שייבקע וכדומה, כי כל הטבע

ומריצים ותוקעים, הרי זה מראה באצבע שהם באמת בתוך תוכם מכירים בחסד הבורא עליהם בכל רגע ואוהבים אותו באמת ומרגישים כי קרבת אלוקים היא להם טוב ביותר מכל הכלים ותענוגות אחרים, וממילא נעשה תשובה מאהבה וכל הזדונות של כל השנה נעשים לזכויות. לכן השטן משתתק, כי יודע שכל העוונות שיביא ייפכו מיד לזכויות ולמה לו להביאם! ?

על דרך זה שמענו דבר נפלא על המן הרשע, שבתחילה עמד וקטרע על ישראל בכל כוחו, ואמר: "ישנו עם אחד מפורז ומפורד", שהתכוון לקליפות והעוונות שעושים, ולאחר מכן כאשר ישראל עשו תשובה מאהבה בצום ובכי וכו', ראה המן שהכל נהפך לזכויות ורצה לפסוק מלהביא קטרוגים יותר, ואמר לו המלך - מלכו של עולם: "אל תפל דבר מכל אשר אמרת", כלומר, אל תפסיק להביא את כל העוונות שהזכרת קודם כי אדרבה, אכן הם ייפכו עתה לזכויות.

חשבון זה הוא אשר צריך לעמוד לפנינו ביום השמחה, אף מי שנפשו דואבת עליו ואינו רואה עצמו ראוי, אדרבה משמחה זו ומהתשובה מאהבה ייהפך הכל לזכויות. ולפעמים, נגזרה גזירה על אדם מחמת עוון מסוים שעשה ועדיין לא עשה עליו תשובה, ועכשיו ע"י השמחה ייהפך אותו עוון לזכות ומיד ספה תמה לה הגזירה הרעה ממנו.

שמחת הנס המלובש בטבע

החשבון הרביעי הוא, דבר ידוע ומפורסם אך מן הראוי לשננו בכל שנה מחדש ולגלות בו רובדים עמוקים וחדשים.

ברוחניות ובגשמיות - אזי הכרת הטוב גדולה עד מאוד והרגשת האהבה מופלאה.

כך גם בעת נס פורים, אומר בעל התניא, קיימו וקיבלו לגודל האהבה כאשר ראו כי גם בהיותם גולים ונידחים בבבל הרחוקה, עמם השכינה בצרה והקב"ה בא להושיעם בתוך לבוש של הסתר בדרכי הטבע הרגשה נפלאה זאת גרמה לאהבה הגדולה.

נסיים במשל נוסף מהמפורסמות, בשעה שתפסו את הרשע בין לאדן ימ"ש באפגניסטן, כידוע שהחיילים חדרו לתוך ביתו והרגו אותו. תארו לעצמכם שאחד החיילים יהרהר בשעת מעשה בסיפורי המלחמות עתיקי היומין כמו מלחמת נפוליון ורוסיה וכדומה, הרי לפתי ולשוטה ייחשב, ויאמרו לו: מה לך לחשוב על ההיסטוריה הקדומה, הנה כעת עתה הנך עושה בעצמך את ההיסטוריה שתילמד בעוד אלף שנים כיצד הרגו את הרשע?!

כך גם, בפורים אומרים לנו, מה לכם לחשוב כעת בניסים הקדומים של יציאת מצרים וכדומה, עליכם לחשוב על הניסים העכשוויים של כל אחד ואחד בחייו האישיים ובמאורעות הטבעיים שלו, שהוא זוכה בהם לניסים מלובשים על כל צעד ושעל.

זוהי שמחת היום, ואל הם ארבעה החשבונות בהם נתחזק ונשמח כולנו, ונשתדל לשמח אחרים גם כן בכל עז. א פרייליכן פורים!

נתון בידו. אך כאשר מתברר שבתוך הטבע הרגיל מסתתר הקב"ה ועושה בו פלאות, זהו חידוש יותר גדול.

כי האמת היא, שהבריאה כולה מששת ימי בראשית מסודרת בסדר נפלא ביותר, ובכל דור יש ירידה והסתרה גדולה יותר עד בוא הגאולה אז ייכנסו לחמישים שערי טומאה - לדרגת ההסתר הגדול ביותר. ולכן, מה שהיה מתרחש בשנים עברו בניסים גלויים, מתרחש כעת גם כן בדרך התלבשות בטבע; ולדוגמה מה שהרה"ק מראדושיץ זיע"א פעל לרפא חולים ע"י שמשח על מצחם משמן זית של שיירי נרות שבת, פועלים היום גם צדיקים ע"י התלבשות טבעית בהליכה לרופאים ובדרכי הרפואה המתחדשים.

כמו"כ המצאות הטכנולוגיה הקיימות כיום, ואף דרכי הרפואה החדשים שבכחה לרפאות חולים יותר מבשנים עברו, הכל הוא בסדר זה של התלבשות הניסים והנפלאות בתוך הטבע וההסתרה, וזו דרגה גדולה יותר של הרגש באמונה, שהקב"ה כביכול מראה לנו שדווקא בתוך ההסתרה והקשיים שאנו מתמודדים עמם, הוא נמצא עמנו ועושה לנו ניסים וחסדים גדולים בכל רגע ורגע.

דוגמא לדבר: לפעמים אדם בא לבית הצדיק לבקש מעמו ישועה וסיוע, ולפעמים הצדיק מציע עצמו לבוא אליו אל מקום צרתו לעזור לו, והוא מתבייש בעצמו כי הוא נמצא במקום שפל ונידח ביותר, וכאשר הצדיק מגיע אליו ויורד לדרגתו השפלה ושם עוזר לו, מנקה אותו ומסייע לו להקימו

מדור שבת קודש – צפרא דשבתא

הפיוט ברוך ד' יום יום, פירושו וסגולתו

של רשב"י וזהו יסודו, שאם יהודי יפקח את עיניו בתוך גלותו, יראה שהקב"ה נתן לו רשות לראות את שכינתו באתגליא.

והנה היות שנקבע בכל קהילות ישראל לומר פיוט "ברוך ד' יום יום" בשבת קודש, מוכח מזה שכך הוא רצון ה' שילמדו מימרא זו של רשב"י מידי שבת בשבתו, ועדיפא בצפרא דשבתא בסעודתא ד"עתיקא קדישא".

בכל צרתם לו צר

הפיוט מתחיל בגלות הראשונה, גלות מצרים: **שְׁבִטֵי יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל עֲדוּת** (הקב"ה צירף את שמו לשמות השבטים, הראובני, השמעוני וכו', כדי להעיד על כשרותם). **בְּצַרְתָּם לוֹ צָר בְּסִבְלוֹת וּבְעֲבֹדוֹת** (כשכאב לישראל, כאב גם לו). **בְּלִבְנֵי הַסְּפִיר הָרָאָם עוֹ יְיָדוֹת** (בהיותם שם משועבדים בחומר ובלבנים, הראם את עוונות ידירות). **וּנְגַלָה לְהַעֲלוֹתָם מֵעֵמֶק בּוֹר וְדוֹת** (הוא נגלה להם להעלותם מהבור העמוק בו שקעו). **כִּי עַם ה' תְּחַסֵּד וְתִרְפָּה עַמּוֹ פְּדוֹת** (בגלל מידת החסד שלו, הוא מרבה לפדות אותנו).

כאן עובר הפיוט אל הגלות השניה, גלות בבל: **מִזֶּה יִקָּר חֲסֵדוֹ בְּצִלוֹ לְגוֹנְנֵימוֹ** (מה גדול חסדו אשר בגינה הוא מגונן עלינו בצלו). **בְּגִלוֹת בְּבִלָּה שְׁלַח לְמַעֲנֵימוֹ** (הוא עצמו נשלח לבבל להיות עמנו בגלותנו,

כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה

בפיוט "ברוך ד' יום יום" אנו מודים ומשבחים להקב"ה על שנמצא אתנו בגלויותנו ושהוציא אותנו מהגלויות הראשונות ושיוציא אותנו גם מן הגלות האחרונה. וכל זה מיוסד על דברי התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי במסכת מגילה, וזה לשון הגמרא שם (כט, א): תניא, רבי שמעון בן יוחאי אומר, **בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה, שבכל מקום שגלו שכינה עמהן** (ולא כפי שנדמה להם שהקב"ה השליכם מעמו). גלו למצרים - שכינה עמהן, שנאמר (ש"א ב, כז): הנגלה נגליתי לבית אביך בהיותם במצרים וגו', **גלו לבבל - שכינה עמהן**, שנאמר (ישעיה מג, יד): למענכם שלחתי בבלה. **ואף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן**, שנאמר (דברים ל, ג): ושב ה' אלהיך את שבותך, והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד שהקב"ה שב עמהן מבין הגליות.

גילוי שכינה בגלות המור

וכתב שם מהרש"א דאף דודאי מלא כל הארץ כבודו, ואם כן לכאורה אין חידוש במה שהיתה שכינה עמהם בגלותם, מכל מקום גילוי השכינה הוא במקומות מיוחדים כמו במשכן ומקדש, ועל זה אמר רשב"י שכמו שהיה גילוי השכינה במשכן ובמקדש, כך היה גילוי השכינה במצרים. זהו החידוש

וְרַחֵם בְּרַחֲמָיו וְכַרֵּב חֶסְדָּיו (בתחילה אמנם הביא אותנו לידי 'הוגה' מלשון 'יגון', אבל לאחר מכן ריחם עלינו והצילנו מידי אויבינו¹⁵).

ומכאן הוא עובר לנס חנוכה: וצִפִּיר הָעֵצִים הַגְּדִיל צְצוּמָיו (אלכסנדר מלך יון¹⁶ נתחזק מאוד). וְגַם חֲזוֹת אֲרַבְעָ עָלוּ לְמִרְוָמָיו (ארבע מלכויות שנתחלקו ממנו נתגברו עד לשמים). וּבְלִבָּם דָּמּוּ לְהַשְׁחִית אֶת רְחוּמָיו (בלבם חשבו שיוכלו להשחית את אהובי הקב"ה). עַל יְדֵי כְהֲנִיּוֹ מִגֵּר מִתְקוּמָמָיו (על-ידי הכהנים החשמונאים השפיל והכניע אלו שהתקוממו נגדו). חֶסְדֵי ה' פִּי לֹא תִמְנּוּ פִי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו (לשון הפסוק במגילת איכה ג, כב). הנה רבים מתמיהים מה לפסוק זה במגילת איכה העוסקת בצרות החורבן. אולם לדברי רשב"י הדבר ברור להפליא, כי אדרבא, בהיות בני ישראל בגלות, אז הוא הזמן להזכיר להם שהקב"ה נמצא אתנו ושלא תמו חסדיו ולא כלו רחמיו).

לֹא יטוּשׁ ה' אֶת עַמּוֹ

וכאן בא הפיוט אל הגלות האחרונה, גלות אדום: נִסְפַּרְתִּי לְאָדוֹם בְּיַד רְעֵי מְדִינָה (נסגרנו בידי אדום שעושים לנו רעה ובאים

וכלשון הפסוק שהובא במסכת מגילה שם: למענכם שולחתי בבלה). לְהוֹרִיד בְּרִיחִים נִמְנָה בִּינִימו (כשנבוכדנצר הוריד אותנו באניות¹³, נמנה הקב"ה בינינו). וַיִּתְּנֵם לְרַחֲמִים לְפָנָי שׁוֹבִימו (הקב"ה הפך את לבם של שובנו לרחם עלינו). פִּי לֹא יטוּשׁ ה' אֶת עַמּוֹ בְּעֵבֹר הַגְּדוֹל שָׁמוּ (וזהו יסודו של רשב"י, שהקב"ה לעולם לא יטוש אותנו, ויהיה אתנו גם בגלותנו).

עתה עובר הפיוט אל הגלות השלישית, גלות פרס ומדי: עֵילִם שֶׁת פָּסְאוּ לְהַצִּיל יְדִידָיו (בשושן הבירה אשר בעילם המדינה [דניאל ח, ב] שם הקב"ה את כסאו להצילנו¹⁴). לְהַעֲבִיר מִשָּׁם מֵאֲזֵנֵי מוֹרְדֵייו (להעביר את אויבינו, כגון ושתי והמן ובניו. ומאזני מורדיו, הכוונה על עשרת האלפים ככר כסף ששקל המן במאזניים ליתן לאחשורוש). מַעֲבֵר בְּשִׁלַּח פְּדָה אֶת עֲבָדָיו (פדה את עבדיו מלעבור תחת חרב גזירת השמד). קָרָן לְעַמּוֹ יוֹרֵם תְּהִלָּה לְכָל חֶסְדָּיו (הקב"ה הגביה את קרננו למעלה, כי על ידי הישועה היו כל שרי הגוים מנשאים את היהודים [מגילת אסתר ט, ג], ועוד זאת שישראל מהללים את הקב"ה על הנס בקריאת המגילה לילה ויום). פִּי אִם הוֹנָה

¹³ ריחים פירושו המשוטים שמנהיגים בהם הספינה (תרגום ורש"י ישעיה שם).

¹⁴ מיוסד על הכתוב (ירמיה מט, לח): ושמתו כסאי בעילם והאבדתי משם מלך ושרים נאום ה'. ופירושו חז"ל (מגילה י, ב): מלך זו ושתי ושרים זה המן ועשרת בניו.

¹⁵ איכה ג, לב), והכוונה כאן כמו שאמרו חכמים (מגילה יב, א) הם לא עשו אלא לפנים אף הקב"ה לא עשה עמהם אלא לפנים, והיינו דכתיב (שם פסוק לג) כי לא עינה מלבו.

¹⁶ בחזיון דניאל פרק ח' נמשל מלכות יון לצפיר עזים ולו קרן אחד גדולה לרמוז על המלך הראשון אלכסנדר מלך יון שכבש את המלכות מדריוש בן אסתר מלך מדי. ושוב נתחלקה הקרן למראה ארבע קרנות קטנים ממנה שעלו עד לשמים, לרמוז על ארבע מלכויות יון שנתחלקו לארבע רוחות השמים.

לו ארמון גדול, וכיון שתפסו את בנו יחידו לבית האסורים, עזב את ארמונו ונכנס אף הוא עם בנו לבית האסורים. אמרו לו שריו: הלא תוכל להשאיר בארמונך אשר בו מזומן לך כל טוב שבעולם ותשלח אגרות לבנך. השיב להם המלך: לא, רצוני להיות עם בני בבית האסורים, אע"פ שאצטרך לאכול שם לחם יבש ולשכב על הארץ הרטובה, וזאת מפני שבני אהוב עלי, ויותר יש לי תענוג כשאני עמו במחיצתו מאשר כשאני בארמוני המפואר ובני איננו אתי.

גילוי בתוך ההסתר

ומה תגדל משמעותו של יסוד זה על-פי ביאורו של מהרש"א שהובא לעיל, כי הנה לפי הידוע מהותה של גלות היא 'הסתרה', כמו שנאמר (דברים לא, יח): "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא", וכאן גילה לנו רשב"י במאמרו לפי ביאורו של מהרש"א, שאפילו בגולה יהיה גילוי השכינה כפי שהיה גילוי שכינה במשכן ובמקדש.

וכי תשאל: אם כן, אם גם בגולה יהיה גילוי שכינה, מפני מה היא נקראת גלות? ותו מה זה שאמרה תורה "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא"? התשובה היא, שבעוד במשכן ובמקדש היתה השכינה גלויה בכל עת, וכל הבא אליה רואה בלי שום עמל ויגיעה, בגולה השכינה נמצאת בהסתר, ורק מי שעמל ומתייגע זוכה לגילוייה. רשב"י לימד אותנו, שהגם שהקב"ה מסתיר את

אלינו בריב ומדנים). **שֶׁבְּכֹל יוֹם יוֹם מְמַלְאִים פְּרָסָם מֵעַדְנֵי** (והם מפטמים עצמם במעדנים שנטולים מישראל על ידי מיסים וארנונות). **עֲנִיתוּ עִמִּי לְסִמּוֹךְ אֶת אֲדָנִי** (אף בגלות הזאת הקב"ה אתנו וסומך את האדנים שעליהם אנו עומדים). **וְלֹא נִטְשָׁתַנִּי כָּל יְמֵי עַדְנֵי** (הוא לא נטש אותנו כל ימי הגלות¹⁷). **כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה'** (כי אף פעם לא יזנח אותנו).

ובהמשך מזכיר הפיוט את הראיה לכך שהקב"ה נמצא אתנו בגלותנו: **וְאֶתְּנֶנּוּ יָשׁוּב נְדָחִים קוֹבֵץ, יָשִׁיב לֹא נֶאֱמַר כִּי אִם וְשָׁב וְקָבֵץ**, וזה על דרך מאמר רשב"י שם: "ואף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן, שנאמר (דברים ל, ג): ושב ה' אלהיך את שבותך, והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד שהקב"ה שב עמהן מבין הגליות".

המלך אסור בבית האסורים

הנה יסוד זה שמקורו במאמרו של רשב"י ומושר בפיות בית ישראל מידי שבת בשבתו, מעורר בנו רעדה ופחד, כי פירושו של דבר שאנו חוטאים והקב"ה גולה מחמת כן ומצטער בגללנו. ובאופן אחר: יכול היה הקב"ה לבחור להתרחק מעמו ולא להיות בצער, אך בחר שלא להתרחק מעמו, אלא להיות עמו בגלותו, ואע"פ שמחמת כן הוא שרוי בצער – בכל צרתם לו צר (ישעיה סג, ט).

משל למה הדבר דומה, למלך שהיה

¹⁷ כינוי לזמן גלות אדום על פי הקץ הכתוב בחלום דניאל (ז, כה): ויתיהבון בידה [ביד המלכות הרביעית - אדום] עד עידן ועידנין ופלג עידן.

ההכנה לנס הזה היתה הריגת ושתי, וזה היה ממש חוץ לדרך הטבע, כי קפ"ו יום עשה משתה כרצון איש ואיש ולא נשתגע בכל אותם ימים, וביום האחרון דווקא נשתגע בשיגעון, וגם ושתי המלכה הייתה משוגעת שהרי הפריזה בדברים כנגדו ושלחה לומר לו: "שומר הסוסים של בלשאצר אבי שתה יין כנגד אלף אנשים ולא נשתכר, ואתה שתית מעט יין ומיד השתכרת". וגם משפט אחשוורוש להעביר את המלכה ממלוכתה ולהורגה על זה היה מעוקל, והכל היה חוץ לדרך הטבע רק בהשגחה עליונה להיות הכנה לנס האחרון. ואז הרי לא היו ישראל טובים, שהרי נהנו מסעודתו של אותו רשע, ולא היו ראויים לנס אלא להתחייב כליה ר"ל, ובאותה שעה שמרדו בה, ריחם עליהם והכין את הנס הגדול הזה. להורות נתן, שאפילו בשעה שהבנים משחיתים, בנים חביבים הם לה'.

זהו היסוד! גם כשבני ישראל בגלות, ולא סתם בגלות, אלא טבועים עמוק עמוק בגלות, אעפ"כ בנים חביבים הם לה', וה' נמצא אתם ומרחם עליהם.

אלמלי שמרו שבת אחת מיד היו נגאלים

ולאחר שנתבאר יסוד זה, נבין שפיר מה כל זה שייך לשבת קודש, כי שבת קודש הוא יום של גאולה, וכמו שאמרו חז"ל (תיקוני זוהר נז, א; שבת קיח, ב) אלמלי שמרו בני ישראל שבת אחת (ולגירסת הש"ס: שתי שבתות) מיד היו נגאלים.

וביאור הדבר כי בשבת קודש הקב"ה מתגלה לעמו, כאומר להם: אם אמנם בעולם

עצמו בגלות, אין זה בהכרח שיישאר כן, אלא מי שיתייגע יזכה לגילוי כפי שהיה בבית המקדש. וכיון שיעשה כן האדם, ייחשב לו כאילו הביא את הגאולה, כי במה שהוא גורם לגילוי השכינה, הוא בונה את בית המקדש שבו היתה השכינה תמיד בגילוייה.

אפילו בשעה שהבנים משחיתים

ובעמדנו בימים אלו בהם מתכוננים לימי הפורים, אנו מבינים שיסוד זה הוא יסוד קריאת המגילה, שהרי בסיפור המגילה אנו מגלים שכבר מתחילה, גם כשהיה נראה שהקב"ה הזניח אותנו בגלותנו ח"ו, היה הקב"ה עמנו בכל עת והכין לנו את הישועה.

ומה נעימים דברי מרנא ה'חתם סופר' בזה (תורת משה - אסתר): ויהי בימי אחשוורוש - נראה לי שעיקר הנס הוא הסיפור על המשתה שהכין אחשוורוש, אשר על ידה נהרגה ושתי, כי מה ששמע ה' את תפילתם וצעקתם, אינו נס כל-כך, שהרי אפילו תשובת נינוה שהיתה עיר מלאה גויים קיבל ולמה לא יקבל צעקת ישראל. כלומר, זה שהקב"ה מושיע לאדם השב בתשובה, אינו חידוש, שהרי כל מה שהביא עליו ייסורים היה כדי שיפשפש במעשיו ויחזור בתשובה, ואם הגיע אל התכלית, מדוע לא יסלק ממנו היסורים.

וגם הנס שנעשה ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם בפקודת אחשוורוש לא היה כל-כך חוץ לטבע, כי המלך אהב את המלכה וגם היה הפכפך איש זר, כדאייתא במגילה (טו, ב) "אמר רבן גמליאל אחשוורוש מלך הפכפך היה". אך

סגולה לישועה ופדיון

ומסיבה זו אמרו צדיקים, שאמירת פיוט ברוך ד' יום בכוונה ובהתבוננות היא סגולה לישועה, כי כדי שהאדם יצא מגלותו הפרטית ויזכה לישועה, הוא מוכרח להבין שהקב"ה נמצא עמו בגלותו ודווקא על-ידי-זה יתרומם ויזכה לגאולה.

כן היה אומר הרה"ק רבי אליעזר מאזאפאלי זיע"א בנו של הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין זיע"א שפיוט זה סגולתו גדולה להחיש ישועות ורפואות. והיה מבאר ואומר: הרי מיד בבית הראשון של הפיוט אנו אומרים: "כי הוא מעוז לדל ומחסה לאביון", מבואר שעל-ידי ההתבוננות בכל זה זוכים לפרנסה.

ובבית השני אנו אומרים: "ונגלה להעלותם מעומק בור ודות", מבואר שעל-ידי ההתבוננות בכל זה יכולים אפילו יהודים תועים שירדו לבאר שחת ברוחניותם, לחזור ולצאת משם, כי אף הם הקב"ה מתגלה להם ומעלה אותם מן הבור העמוק שירדו לשם, וכל זה מפני שהקב"ה מעולם לא עזב אותם, אלא כשהם ירדו לבור ירד אף הוא עמם, ובעת הגאולה הוא עולה יחד אתם.

האב שאינו נותן מנוח לבנו

ודווקא על-ידי ההתבוננות בכך שהקב"ה נמצא עמם בבור, יוכלו לעלות ולצאת לחפשי, כי כשאדם זה מגיע להכרה שהקב"ה נמצא עמו, הרי הוא מתמלא בושה וכלימה ומיד מתנער ויוצא. דמו בנפשם מי שנמצא בבית האסורים ומגלה שרבו האהוב בא לשהות לצדו בבית האסורים, הלא

הזה אין אני גלוי כבעולמות האחרים, עם כל זה אני בא אליכם פעם אחת בשבוע ומתגלה לכם, ואם תכינו עצמכם היטב ליום השבת ותשמרו את השבת כהלכתה, תזכו לגילוי השכינה. והיינו שתזכו לבהירות החסרה לכם במשך השבוע, כי זהו החילוק בין גאולה לגלות, בגלות יש בלבול גדול וחוסר בהירות, ובגאולה הכל נעשה בהיר ונהיר בלי שום ספיקות.

יציאה מן הגלות

נמצאנו למדים שהדרך לזכות לגילוי השכינה בהיותנו בגלות, היא על-ידי שמירת שבת כראוי, והיינו להכיר במהות השבת, להתבונן בה, לשיר, להודות ולהלל. וזהו מה ששרים "ברוך ד' יום יום", ומיד לאחר מכן מדברים על היות הקב"ה אתנו בגלותנו, כי דווקא על-ידי ההכרה שהקב"ה נמצא אתנו בגלותנו ועל-ידי שמזמרים לו ומברכים אותו עבור כך, דווקא על-ידי-כן זוכים לגילוי השכינה בתוך הגלות.

ומעתה נבין שכך הם פני הדברים גם לגבי גלותו הפרטית של כל אחד ואחד, כלומר באותם דברים ומצבים שהאדם הפרטי מסובך בהם ומרגיש כביכול הקב"ה עזב אותו בהם, כי אף בזה יש לו להבין שהקב"ה לא עזב אותו, אלא אף הוא כואב את כאבו ואף הוא נמצא עמו בגלותו, והוא ממתין לו שישמור בהם את השבת, והיינו שישאל ויברר על אודות גלותו ויחזק את לבו באמונה ובטחון, ויודה ויהלל לה', ואז יגאל מגלותו.

עמו לביתו, כי אז יתעורר וישוב עמו לביתו.

וממשיך הרה"ק מאזאפאלי: ממה שאומרים 'ויתנם לרחמים לפני שובימו כי לא יטוש ה' את עמו בעבור הגדול שמו', יכולים ללמוד שבכח זה ניתן להציל יהודים שעומדים בפני דין קשה, כי גם אלו הקב"ה נמצא עמם כדי להצילם מגלותם. והיה צדיק זה אומר לאלו שעמדו לפני משפט קשה במשפטי העכו"ם, שיבואו אליו בעת אמירת פיוט זה, כי אז יכולים לפעול להם ישועה.

ישועה ופדיון שלא כדרך הטבע

הנה לפנינו מעשה שהיה אצל הרה"ק ה'תפארת שלמה' מראדאמסק זיע"א: אחד מחסידיו בשם ר' בנימין זאב הגיע פעם ליטול ממנו ברכת פרידה במוצאי שבת והגיש לו 'פתקא'. הרבי קרא את הפתקא, וכשהגיע לשם בנו 'נפתלי הירצקא', עצר מעט, התבונן ונאנח, ואחר המשיך לקרוא עד הסוף. כשגמר, התחיל שוב לקרוא מבתחילה, ושוב עצר כשהגיע לשם בנו 'נפתלי הירצקא' ונאנח.

למחזה הדבר נבהל ר' בנימין זאב בסברו שבוודאי קרה לבנו איזה מקרה רע. הוציא מכסו סך מעות וביקש מרבו ליטלו ממנו כפדיון נפש כדי להציל את בנו. אך הצדיק סירב ליטלו ממנו. תחת כן קם ממקומו, ניגש אל החלון והסתכל החוצה. לאחר מכן חזר אל השולחן וקרא: אין אני זקוק לפדיון כי כבר נעשה הפדיון. אז לקח

בוודאי יתבייש על שגורם צער לרבו ויעשה ככל אשר לאל ידו להיטיב מעשיו על מנת שיצא מבית האסורים ביחד עם רבו.

כן סיפר הגה"ח ר' אברהם מרדכי מלאך שליט"א¹⁸ מעשה שהיה באחד שבנו סטה מן הדרך הישרה רח"ל והלך לגור בדירה אחת בתל-אביב עם חבריו הרעים. מה עשה האב? לקח את כלי מיטתו ונשכב ברחובה של העיר תל-אביב על ספסל אחד הנצפה מחלון דירת בנו. וישקף הבן בעד החלון וירא את אביו שוכב על הספסל, ירד למטה ושאל אותו: אבי, עד מתי תשכב כאן? אמר לו אביו: עד שתחזור עמי לעירי ולביתי. אמר לו בנו: איעצך לשוב לביתך כי אני שאר עם חבריי ולא אחזור אתך לעולם. אמר לו האב: עשה כרצונך, אבל אני איני זו מכאן; טוב לי כאן וכאן שאר.

הבן חזר לדירתו בחשבו שיוכל להמשיך בשגרת יומו, אך מה נכזבה תוחלתו כאשר ראה שכל אימת שהוא משקיף מבעד לחלון ורואה את אביו שוכב על הספסל, בני מעיו מתהפכים לו ואינו מוצא מנוח לנפשו. סוף דבר היה שהבן לא יכול היה להמשיך כך, ירד למטה וחזר עם אביו לביתו בעזבו מאחוריו את חבריו הרעים.

כך הוא הדבר גם לענין מי שחשוק לו באחד מתחומי החיים, גם אם יבואו אחרים להאיר לו, לא יאבה, אלא יאמר: טוב לי כאן בתוך החושך, אנא הניחו לי לנפשי ואל תוציאו אותי מאפלה לאורה. אבל אם יזכה להבין שהקב"ה נמצא עמו וממתין לו לשוב

¹⁸ מגיד שיעור בישיבת 'מאור התורה' ומגיד משרים מפורסם בניו יארק.

הצדיק את ה'פתקא' הכניסו בין דפי ספר המשניות שלו ואחר לקח כמה תפוחים נאים ונתנם לר' בנימין זאב כשהוא אומר לו שיחלקם לבני משפחתו...

ר' בנימין זאב עשה את דרכו לביתו וכל משך הנסיעה היה ירוד ברוחו בהרהרו: מי יודע איזו צרה מצפה לי בביתי...

לאחר מכן שתה עמו רבו לחיים וחיזקו ואימץ את לבו, וכל-כך גדלה שמחתו של ר' בנימין זאב עד ששכח אפילו להזכיר בפני רבו את בנו החולה. במוצאי שבת כשנכנס ר' בנימין זאב להפרד מרבו, כתב 'פתקא' מבלי להזכיר בה את בנו החולה. אך מיד הוציא רבו את ה'פתקא' הקודמת מספר המשניות ואמר לו: "חסכתי לך, אינך צריך להגיש לי 'פתקא' חדשה, שמרתי לי את ה'פתקא' הישנה שלך". הצדיק קרא את הפתקא מרישא לסיפא ולא עצר בשמו של הבן, אלא אמר: הכל טוב ויפה, וברכו בברכת פרידה.

בבואו לביתו ראה שהכל כשורה ולא אירע דבר. לא הבין מה היתה כוונת רבו. אכן כעבור שלושה שבועות חלה בנו 'נפתלי הירצקא' והלך והתדרדר עד שהרופאים כבר התייאשו ממנו והודיעו לר' בנימין זאב שעליו להפרד ממנו. אולם ר' בנימין זאב לא איבד את עשתונותיו ושם פעמיו לראדאמסק. בהגיעו לראדאמסק היה אז ערב שבת קודש, ונודע לו שהרבי צוה על משמשו שלא יתנו בשום פנים ואופן להכנס אליו. חלשה דעתו של ר' בנימין זאב בראותו שאינו יכול להכנס אל רבו.

בבואו לביתו, מצא ר' בנימין זאב את בנו בריא ושלם, וכשבירר מתי הוחל מצבו להשתנות, נודע לו שהיה זה באותו זמן ממש ששרו הזמר "ברוך ד' יום יום".

הצדיק היה סגור בחדרו ולא יצא אפילו לעריכת שולחנו הטהור בליל שבת, רק למחרת בצפרא דשבתא יצא לעריכת שולחנו הטהור. בשולחנו ניגן אסדר לסעודתא ואמר תורה, ולאחר מכן כיבד את ר' בנימין זאב לשיר "ברוך ד' יום יום". ר' בנימין זאב התחיל לשיר בפקודת הצדיק, אבל מרוב מבוכה שר בקול נמוך. אמר לו

כשחזר לאחר מכן לרבו להודות לו על המופת, אמר לו רבו: לאו מופת הוא זה, אלא כבר אמרתי לך אז, שכאשר שרים זמר זה, מעוררים כוח של ישועה ופדות; הלא ראית בעיניך שהפדיון היה באותו זמן...

מדור הילולא דצדיקיא

הרה"ק רבי נפתלי צבי בהרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א

נסתלק לגנוי מרומים ביום י"ב אדר ב' תשס"ה

אם יש לי מקום עבודה פנוי. אמרתי לו שאין לי, אך הוא לא הרפה והתחנן בפני באמרו שיש לו אברך אחד שזקוק לפרנסה בדחיפות. עניתי לו שוב שאינני זקוק לעובד נוסף ועל כן נבצר ממני להיענות לבקשתו. הפציר בי הצדיק שוב ואמר שאוכל לשלם לאברך זה חצי מהמחיר המקובל בשוק. לא יכולתי לעמוד מול הפצרותיו והסכמתי. אז אמר לי שהוא יבוא מידי שבוע ויתן לי את המחצית השניה כדי שאוכל לשלם את משכורתו של האברך בשלמות. קיבלתי את האברך לעבוד אצלי וכך נמשך הדבר תקופה ארוכה כאשר חצי משכורתו אני משלם מדילי והחצי השני משל הצדיק.

בעל העסק עצר לרגע קט מסיפורו, הביט בעיני האברך ואחר שאל: "היודע אתה מיהו אברך זה שהצדיק פעל עבורו ועדיין משלם חצי ממשכורתו מידי שבוע? ! הלא הוא עמיתך בעבודה שדיבר סרה כנגדו". שאל אותו האברך: "אם כנים דבריך, מדוע אין אתה מספר לעמיתי על כך?" אמר לו בעל העסק: "ומה אעשה ונאלצתי להבטיח לצדיק שלעולם לא אגלה לו דבר זה".

כך היה דרכו בקודש של צדיק זה,

מה הוא גומל חסד אף אתה גומל חסד

צדיק פלאי זה ידוע היה כאחד שמוסר את נפשו וקורע את עצמו לגורים כדי להטיב לאחיו הישראלים. הוא קיבל על עצמו חובות ובזיונות וכל מה שאין אדם מן הישוב מאחל לעצמו, והכל היה לו כדאי כדי להטיב לאדם אחד מישראל. סיפורים לרוב ישנם על כך ונביא כמה מהם כדי שנוכל ללמוד ממעשיו ולהדבק בדרכיו, מה הוא גומל חסד אף אתה גומל חסד.

ראה נא מי הוא המדבר סרה

היה יהודי אחד בעל עסק שהעסיק תחתיו שני אברכים צעירים. פעם שמע את אחד מהם מדבר עם רעהו ומתבטא תוך כדי שיחתו בגנותו של הצדיק מבאבוב. נתרגז בעל העסק מאוד והתהלך נסער על כי אחד מעובדיו פצה את פיו כנגד קדוש ישראל. פנה אליו העובד השני ושאל בתמיהה: "מה אתה נרגז כל-כך וכי חסיד באבוב הנך? !" אמר לו בעל העסק: "כנס עמי החדרה ואספר לך".

האברך נכנס ובעל העסק פתח וסיפר: לפני זמן קצר פנה אלי צדיק זה ושאלתו בפיו

קרע את הטשעק לקרעיס וזרק את הקרעיס לעבר הצדיק. "זה מה שאתה נותן לי?!" שאל הלה בשברון לבו, "הלא שמעתי שלפלוני נתת 10,000 דולר".

הצטדק הצדיק לאמור שיש לו תקופה קשה ומה יעשה ואינו יכול ליתן עכשיו יותר מזה. קרא הלה: "אם כן אינני רוצה כלום." אך הצדיק לא הרפה, והודיע לאיש מר הלב שיעשה טלפון בשבילו. שמעו המקורבים את הצדיק מתקשר למאן דהו ושואל: "אמור נא, אותם ששת אלפים דולרים שאני חייב לפרוע לך הערב, היוכלו להמתין עוד שלושה שבועות?". האיש שמעבר לקן סירב, אבל הצדיק הפציר בו והתחנן בפניו בכמה מיני תחנונים. תוך כדי שמעו המקורבים את הצדיק אומר לו: "אין לך מושג איזו טובה גדולה תעשה לי אם תסכים להמתין לי עוד שלושה שבועות". בסוף הסכים האיש והשיחה הסתיימה.

מיד פתח הצדיק את מגירתו, הוציא \$6,000 מזומנים והושיטם לאיש מר הלב בנוסף לטשעק חדש שרשם לו על סך \$2,000 ככתחילה. כך מסר לו \$8,000 והוסיף התנצלות על שאי אפשר במציאות שיתן לו יותר מזה.

כמלאך מן השמים הופיע באמצע

הלילה

סיפר הבדחן הנודע מלונדון הרה"ח ר' ישראל שטערן שליט"א, מעשה שהיה בחתונה אחת של בן טובים אשר אף הוא השתתף בה, שלאחר שהסתיימה החתונה בשעה ארבע לפנות בוקר, גילו המשתתפים לתדהמתם שכל שערי האולם נעולים

לעשות ולפעול למען אחיו מישראל ובדבד להזהר ולהזהיר שלא ייודע הדבר לאיש. כן כתב במכתב לאחד מנכדיו לאחר שהאריך בגודל הזכות לעזור לאחרים, שכל זה בתנאי שנוהרים שלא ייודע הדבר לאיש, כי אלמלא כן הכל מוטל בספק.

אור בניבור חלציו למען אחיו מישראל

בלגל החסדים הרבים שעשה היו נערמים עליו חובות הרבה ולא היה מוצא להם דרך לפורעם. פעם ביקש את עזרת מקורביו מאחר שנערם לו חוב גדול בחשבון הבנק ולא היה לו איך לכסותו. יעצו לו לבקש הלוואה ממרת באכנער ע"ה שהיתה עומדת תמיד לימינו. אמר להם שאינו יכול מפני שכבר לוהה ממנה די והותר ולא פרע.

תוך כדי דיבורו עם מקורביו, הקיש יהודי על פתחו וסיפר כי הוא עומד טרם נשואי בתו וזקוק בדחיפות ל 7,000 דולר ואינו יודע מאין יבוא עזרו. "תיכף אביא לך", אמר לו הרבי. מיד יצא ושם פעמיו לעבר ביתה של מרת באכנער לבקש ממנה הלוואה על סך שבע אלף דולר...

כזו היה מידתו של הצדיק. כל עוד היה מדובר בחובותיו שלו, לא היה אוזר אומץ לבקש הלוואה ממרת באכנער, אבל כשהיה מדובר בעזרה לזולת, שום דבר לא היה עוצר בעדו.

תחנונים ידבר רש

פעם נכנס אליו יהודי לבקש מתנה עבור הוצאות נישואין. רשם לו הצדיק טשעק על סך 2,000 דולר! התרגו האיש,

בחדרו ולומד בעיון עצום. מלבד כל אלה היה עוסק הרבה גם בהבאת שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו, כאשר מטבע הדברים הוצרך להכניס את ראשו למצבים מורכבים ובשל כך לעורר התנגדותם של הנוגעים בדבר.

להוציא טינה מלבו

מסופר שפעם לאחר שעזר ליהודי נרדף, התעורר זעמו של הצד השני והתחיל לרדוף גם אותו. הוא ניסה להסביר לו מדוע עשה את מה שעשה, אך ללא הועיל. הלה אטם את אזנו משמוע והמשיך להתעלל בו.

באחד הימים, נקלע הצדיק לבית המדרש שבו התפלל גם אותו ורדף, ניגש הצדיק לאחר התפילה אל אותו ורדף והתחיל לשוחח עמו בנעימות מיוחדת על דא ועל הא כאילו לא אירע מאומה. הלה סבר שהצדיק מבקש בכך להשלים אתו, פנה אל העומדים לצדו: "רואים אתם?! הוא רוצה להתקרב אלי! אבל אני לא אתן לו, כי עוולה זו עוולה ואין לה כפרה".

כעבור כמה ימים נקלע שוב הצדיק לאותו בית מדרש, ניגש שוב אל אותו יהודי והתחיל שוב לנהל אתו שיחה נעימה בדברו עמו על דא ועל הא. פנה אחד ממקורבי הצדיק אל הצדיק ואמר כי לדעתו אין בכך תועלת, כי הלה אינו מוכן להתפייס, ואדרבא ככל שהוא רואה שהרבי משתדל להתחנף אליו, זה גורם לו להתעקש יותר.

ענה לו הצדיק בלשונו: טעות בידך! אין אני מבקש לעקור את השנאה שיש לו לפלוני עלי, אני מבקש לעקור את מעט

עליהם, אין יוצא ואין בא. הסיבה לכך נתבררה, כי בעל האולם קבע עם אבי הכלה שהיה נחשב כבעל ממון, שישלם במזומן בו בלילה על האולם והקייטרינג ועל כל השאר, ואבי הכלה שנכסיו נדלדלו כבר, לא היה יכול לעמוד בזה, ועל כן נעל בעל האולם את השערים ולקח את כל המשתתפים כבני ערובה, כאומר: לא תצאו מכאן עד שלא אקבל את כל המגיע לי במזומן.

המחזה היה נורא ואיום, כאשר החתן והכלה וכל השובינים והשושבינות עמדו וחיכו מבלי יכולת לצאת לבתיהם. כעבור כרבע שעה, והנה הצדיק מבאבוב הופיע כמלאך מן השמים וחפניו מלאים בשטרות של כסף לשלם לאולם ולקייטרינג ולכל מי שצריך לשלם, ולקיים מצות פדיון שבויים למהדרין. איך הוא הופיע פתאום? התפלאו כולם. אך נתברר שאחד מהנוכחים שידע שהיחיד שאפשר להתקשר אליו בשעה ארבע לפנות בוקר, הוא הצדיק מבאבוב, הרים אליו טלפון, הצדיק הלך מיד לאיזה עושר וכך הוא הגיע רגלית עם כל הכסף שהיה צריך כדי לפדות את השבויים.

סיפר הרב שטערן: לאחר שהצדיק גמר לשלם לכולם את המגיע להם, ניגש אלי ושאל: "במטותא מינך, יש לך אולי מכוננית?" והסביר: בהלון הלכתי רגלית דרך ארוכה כדי לפדות את השבויים, כעת אני מחפש מישהו שיוביל אותי בחזרה לביתי במכוננית.

יומם וילילה היה עוסק בחסדים כאלה, בלי לחשוב על עצמו כלל, וכל זאת מבלי לוותר על השעות הרבות שבהן היה סגור

ובמשך השנים ילדו בנים ובנות והקימו משפחה לתפארת.

פדיון שבויים ביום שמחת לבו

בחודש סיון שנת תשנ"ב חיתן הצדיק את נכדו הראשון, ויהי ביום החתונה, חיפשוהו ולא מצאוהו. ואפילו אביו לא ידע איה הוא. לאחר כמה שעות שחיפשוהו, נודע שעלה על מטוס ביחד עם האדמו"ר רבי אהרן מסאטמאר שליט"א וטסו לווינגטון לצורך פדיון שבויים. כשחזר, נתפעל אביו והתבטא לאמר: "אינני יודע עם מאז זקננו הגה"ק מצאנו זיע"א היה אחד שידע לעשות חסדים באופן כזה".

כשנודע הדבר לאדמו"ר מסאטמאר, אמר לו: "מדוע לא סיפרתי לי שאתה מחתן את נכדך הראשון היום והיינו דוחים את הנסיעה ליום אחר?!". השיב לו הצדיק: "חז"ל אמרו (מכילתא בא, פרשה ט) 'מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה', וכיון שנודע לי שיש שעת הכושר, לא הסתכלתי על כלום, אלא קמתי ונסעתי".

אוהב שלום ורודף שלום – גאון בהסדר

פעם אחת בליל פסח לאחר תפילת ערבית וקריאת ההלל, חיפש בחור אחד שיוכל לעשות לו טובה. ניגש אליו בחור אחד והצדיק ביקש ממנו שילך אל הקצה השני של בורו-פארק וימסור איזו חבילה למשפחה פלונית. תוך כדי שהוא מדבר עמו, הגיע בחור אחר שהצדיק היה משתמש עמו לשליחויות רבות ושאל אותו אם חיפש אותו. חזר הצדיק ואמר לבחור הראשון: "במחילה ממך, אך היות שזה הבחור השני

הטינא שהתעוררה בלבי עליו! ראיתי שכאשר אני משוחח עמו, זה עוזר לי לעקור את הטינא מלבי, על כן אדבר עמו שוב ושוב עד שאראה שהטינא נעקרה לגמרי.

כמה מוסר השכל יכולים אנו ללמוד

מעובדא זו!

אפילו נוטל את ממונך

מעשה בשידוך אחד שכמעט נתבטל כשבוע לפני החתונה. היה זה בעקבות איש בליעל שבכוונה זדונית הלך אל צד הכלה והוציא שם רע על החתן שאינו יכול להוליד. צד הכלה שלחו מיד להודיע לחתן שהם מתכוונים לבטל את השידוך. בצר לו הלך אל החתן אל הצדיק מבאבוב וביקש ממנו שיבוא לעזרתו. מיד יצא הצדיק אל אבי הכלה להתחנן בפניו שלא יבטל את השידוך, אך אבי הכלה לא הסכים, באמרו: "מה לנו להכניס עצמנו לזיווג כזה שמרחף עליו סכנת עקרונות?".

משראה הצדיק שאינו יכול לו, אמר לו: "בא נכנס יחד אל אבי מורי והוא יברך אתכם". נכנסו יחדיו אל אביו הרה"ק רבי שלמה זיע"א, אשר ברכו בחום: "יהי רצון שהזיווג יעלה יפה ויזכו לזרע של קיימא". אך הלה עדיין לא נרגע וטענתו בפיו: "לאביך לא רציתי להתחצף, אך לך אומר – הלא אינני חסיד באבוב, וכי מחויב אני להאמין שהברכות יקויימו?!". אמר לו הצדיק: "אם הזוג לא יילד זרע של קיימא תיכף לנישואיהם, אעניק לכם את דירתי במתנה". משראה אבי הכלה עד כמה הצדיק בטוח בדבר, ניאות לקיים את השידוך, ואכן כעבור שנה בלבד נולד בן לזוג החדש,

לו עם בן הרבי.

שנים הרבה היה הרבי חולה וחלש ומתפתל מיסורים, אך על עשיית החסדים שלו מעולם לא ויתר. פעם אמר בחולשתו: חז"ל אמרו (ברכות י, א) 'אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם, אל יתייאש עצמו מן הרחמים', פירושו של דבר, שאפילו כאשר האדם חלש מחמת חליו, אל יתייאש עצמו מעשיית חסדים שמקורם ברחמים לאחרים.

אפילו נוטל את נפשך

פעם באו כמה מחסידי באבוב להזכיר אותו אצל ידידו מנעוריו הרה"צ רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א ולבקש ממנו שיעורר עליו רחמים שיבריא. אמר להם הרה"צ: אגלה לכם מדוע איננו בקן הבריאות, שמעו ואדברה! פעם נזקק יהודי אחד בארץ ישראל לישועה גדולה, התקשרתי לידידי הצדיק מבאבוב שיזכירנו אצל אביו הרה"ק רבי שלמה זיע"א ויפציר בו להבטיח לו ישועה. הצדיק הזכירו אצל אביו, אך אביו רק בירכו וסירב להבטיח לו ישועה. המשיך הצדיק להפציר באביו שיבטיח לו ישועה. אמר לו אביו: הצדיקים מהדורות הקודמים היו מבטיחים ישועות, אבל זה הזיק להם בבריאותם ובפרנסתם ובעניינים אחרים. החסידים שלי זקוקים לרבי בריא ועל כן מנוע אני מלהבטיח ישועות.

הפטיר הרה"צ רבי יעקב מאיר ואמר לחסידים: אבל הרבי שלכם, בשונה מאביו, מבטיח ישועות לאנשים ועל כן איננו בקן הבריאות.

כבר יודע על המקרה שלמענו אני שולח את החבילה, אולי כדאי שהוא ימלא את השליחות במקומך".

הראשון הסכים והלך לו. אז פנה הצדיק אל הבחור השני שכבר ידע על המקרה וביקש ממנו שילך למסור לבעל אותה משפחה "הגדה של פסח" יוקרתית עשויה עור, כדי שיתן אותה מתנה לאשתו עוד קודם עריכת הסדר, כי אולי על-ידי-כן יחזור השלום לשכון בבתם. ואמר לו הצדיק לאותו בחור: "האמת אומר לך שכבר יכולתי ליתנה לו בעצמי קודם התקדש החג, אך פחדתי שיעניק אותה לאשתו מיד, ועד לעריכת הסדר כבר יתעורר ביניהם מדון חדש ונמצא שיבואו שוב לליל הסדר מתוך מצה ומריבה. על כן חיכיתי עד עכשיו, כדי שיתננה לאשתו עכשיו וכך יוכלו הילדים לראות ליל סדר הנערכת בשלום ובשלווה, באהבה ובאחוה".

נותן חיים למורי נפש

נוהג היה הצדיק בליל שבת לאחר התפילה, לדבר עם יהודי אחד מר נפש, לשוחח עמו ולחזק את לבו. היה שם יהודי חשוב שניסה להניאו מכך באמרו לו שאין זה לכבוד בית אביו שישוחח עם יהודי כזה. אמר לו הצדיק: "אסביר לך, יהודי זה סובל הרבה בביתו כאשר אשתו מאיימת עליו לתבוע ממנו גירושין בגלל שהוא לא יוצלח ואינו מתאים לכלום". אכן לאחרונה, מאז שהתחלתי לעכבו בבית המדרש, אשתו התחילה לחקור מדוע הוא מתעכב כל-כך לחזור הביתה, וכשנודע לה כל פעם מחדש שהוא מתעכב על-ידי בן הרבי שמשוחח עמו הרבה, היא מחשיבה אותו על כי עניינים

שיש לי בביתי. אמר לי הרבי במילים אלו:
"שתמש עמו לקידוש".

ויהי הדבר לפלא, התחלתי לקדש על גביע זה שקיבלתי מהרה"ק רבי שלמה זיע"א ואשתי נתרפאה כליל שלא כדרך הטבע ועדיין היא אתנו בין החיים בריאה ושלמה.

עוד סיפר לי יהודי: פעם היה לי תקופה בת שבוע וחצי שקמתי בבוקר באיחור ואי לכך לא הלכתי למקווה. כשעברתי אז אצל הרבי מבאבוב, אמר לי שתי מילים: **"תורה בטוהרה"**. צמרמורת עברה בגופי, ומיני אז, לא עבר עלי יום אחד בלי טבילה במקווה.

גדולים צדיקים במיתתן

וכשם שהיה צדיק זה פועל ישועות בחיי חיותו, כן הוא פועל ישועות לאחר הסתלקותו. הם אלפי אלפים מישראל עולים לרגל על ציון קדשו שבניו-דזערסי ביום ל"ג בעומר, וזאת בעקבות מעשה שהיה:

שלוש שנים קודם הסתלקותו, נכנס אליו אחד מחסידיו בשם רבי אלימלך מילער עם פתקא ובה שמות בני משפחתו. הצדיק התחיל לקרוא את השמות ולפתע עצר ואמר: **"הן בל"ג בעומר רבי שמעון יהיה אצלי"**. חסיד יצא מרבו מבלי להבין פשר דיבורו...

עברו שלוש שנים, הרבי כבר עלה למקום מנוחתו בגן עדן, והנה נפלה צרה על חסיד זה כאשר שלושת בנותיו האחרונות חיפשו את זיווגם ולא מצאו. צער המשפחה היה גדול מנשוא. לפתע נזכר חסיד

מעשה ביהודי אחד שנכנס אל האדמו"ר רבי ישראל אברהם מסקולען זיע"א וסיפר לו בכבי רב כי עומד הוא זה עתה קודם נישואי בתו, והנה גילו אצל אשתו את המחלה הידועה ר"ל, ולדברי הרופאים המצב קשה כל-כך עד שאין אפילו סיכוי שתוכל להוביל את בתה מתחת לחופה.

האדמו"ר מסקולען בירכו בחמימות גדולה שמן השמים ירפאו את אשתו, אך היהודי לא נרגע; הוא ביקש הבטחה שהיא תתרפא. אמר לו האדמו"ר: **"אם תרצה הבטחה, לך נא אל הרבי מבאבוב ויתן לך"**. פנה היהודי אל הצדיק מבאבוב, הצדיק נתן לו הבטחה, ואכן מיד נעשה אצל האשה שינוי לטובה ומאז והלאה הלכה והשתפרה עד שנעשתה כאחד האדם.

כשחזר היהודי לאחר מכן לבשר בשורה טובה זו לאדמו"ר מסקולען, אמר לו האדמו"ר בזה הלשון: **"בגלל שהרבי מבאבוב פועל ישועות גלויות כאלו, הוא חלש ואינו בקו הבריאות"**. והוסיף: **"הוא מוסר את נפשו בשביל כלל ישראל"**.

כוס ישועות אשא

סיפר לי יהודי מה שבדידיה הוה עובדא, ואלו דבריו: אצל אשתי גילו את המחלה הידועה ר"ל, והלכתי להזכיר אותה אצל הרבי מבאבוב. הגשתי לו פתקא, הרבי קרא אותה ואמר: **"כוס ישועות אשא"**. עמדתי נדהם, כי בביתי היה לי גביע שקיבלתי מאביו הרה"ק רבי שלמה זיע"א, אך אף אחד בעולם לא ידע מכך, ואף אני מעולם לא השתמשתי בו. שאלתי את הרבי לכוונתו מבלי לדבר עמו על אודות גביע זה

שמעון יהיה אצלך, לך נא אל כסא הכבוד והתחנן בשבילי". ומה גודל היה הפלא כאשר תיכף לאחר מכן נושעו שלושת בנותיו במציאת זיווגם.

הסיפור נתפרסם בשער בת רבים, ומאז ואילך מתגלגלים סיפורים לרוב על חולים שמתרפאים וחשוכי בטן שנושעים בזרע של קיימא בפקדם את הציון הקדוש.

שבהיותו אצל רבו שלוש שנים קודם הסתלקותו, עצר בקוראו את הפתקא ממש קודם שהגיע לשמות שלושת בנותיו אלו, ואז אמר לו שרבי שמעון יהיה אצלו בל"ג בעומר.

קם החסיד ונסע בל"ג בעומר לציון הקודש ובכה שם בדמעות שלישי, וכך אמר בכאב לבו: "רבי, הלא אמרת לי שרבי

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן